

DE AVG VOOR DE TILBURGSE SPORTVERENIGING

Op welke manieren kan het Team Verenigingsondersteuning van de Gemeente Tilburg de sportverenigingen ondersteunen bij het AVG- Proof maken van hun organisatie?

Student:	Samia Azmani
Studentennummer:	2095370
Opleiding:	HBO- Rechten
Onderwijsinstelling:	Juridische Hogeschool Avans- Fontys
Locatie:	Tilburg
Afstudeerorganisatie:	Gemeente Tilburg Afdeling Sportbedrijf Verenigingsondersteuning
Afstudeermentor:	Mevrouw C. Kleve
Afstudeerdocenten:	1 ^e docent dhr. mr. J. Wesseling 2 ^e docent mevr. dr. C. Cuijpers
Afstudeerperiode:	Februari 2018 - mei 2018

EEN PRAKTIJK
GERICHT JURIDISCH
ONDERZOEK NAAR DE
PRIVACYVERPLICHTIN
GEN VOOR EEN
SPORTVERENIGING

De AVG voor de Tilburgse sportvereniging

Een praktijk gericht juridisch onderzoek naar de privacy verplichtingen van een sportvereniging.

Student:	Samia Azmani
Studentennummer:	2095370
Opleiding:	HBO- Rechten
Onderwijsinstelling:	Juridische Hogeschool Avans- Fontys
Locatie:	Tilburg

Afstudeerorganisatie:	Gemeente Tilburg Afdeling Sportbedrijf Verenigingsondersteuning
Afstudeermentor:	Mevrouw C. Kleve
Afstudeerdocenten:	1 ^e docent dhr. mr. J. Wesseling 2 ^e docent mevr. dr. C. Cuijpers
Afstudeerperiode:	Februari 2018 - mei 2018

Tilburg, 28 mei 2018

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport 'De AVG voor de Tilburgse sportvereniging' dat ik met plezier aan u presenteer. Dit rapport is het resultaat van een onderzoek in opdracht van het Team Verenigingsondersteuning van de gemeente Tilburg. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de nieuwe Europese privacywetgeving (AVG) die op 25 mei 2018 geïmplementeerd moet zijn. Het Team wil graag antwoord op de vraag op welke manieren zij de sportverenigingen kunnen ondersteunen bij het invoeren van de verplichtingen die voortvloeien uit deze wetgeving.

Ik heb de opdracht aangenomen om de kwestie te voorzien van antwoorden. In dit rapport presenteer ik u met genoegen het resultaat. Ik heb de ontwikkeling van dit rapport als een uitdaging ervaren en ik vond het zeer interessant om onderzoek te doen naar dit onderwerp. Het resultaat biedt het Team Verenigingsondersteuning inzicht in de acties die het kan ondernemen om de Tilburgse sportverenigingen te ondersteunen bij het voldoen aan de AVG.

“Grote ontdekkingen en verbeteringen zijn altijd het gevolg van de samenwerking tussen vele denkvermogens”.

Alexander Graham Bell

Een succesvol rapport kan niet tot stand komen zonder hulp, daarom wil ik langs deze weg graag mevrouw Kleve, mijn stagebegeleidster, bedanken voor de geweldige begeleiding en steun gedurende mijn stage.

Graag wil ik in het bijzonder mijn afstudeerdocenten de heer Wesseling en mevrouw Cuipers, bedanken voor de goede feedback en ondersteuning bij het uitvoeren van het onderzoek.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Samia Azmani

Tilburg, 28 mei 2018.

Inhoudsopgave

Samenvatting

Lijst met afkortingen

Lijst met begrippen

Hoofdstuk 1 Inleiding	1
1.1 De organisatie	1
1.2 De aanleiding.....	1
1.3 De probleembeschrijving	2
1.4 De centrale vraag.....	2
1.5 De deelvragen	2
1.6 De doelstelling	3
1.7 De verantwoording.....	3
1.8 De leeswijzer	4
Hoofdstuk 2 Het juridisch kader	5
2.1 Privacy	5
2.2 De Algemene verordening gegevensbescherming.....	5
2.3 De uitvoeringswet AVG	6
2.4 Evaluatie AVG	6
2.5 Het Europees comité voor gegevensbescherming.....	6
2.6 Het toepassingsgebied van de AVG.....	7
2.7 De juridische hoedanigheid.....	8
2.8 De beginselen van de AVG	8
2.9 Een rechtmatige gegevensverwerking	10
2.10 De plichten van de verwerkingsverantwoordelijke	11
2.11 Rechten van betrokkenen	12
2.12 De Autoriteit Persoonsgegevens, de sancties en aansprakelijkheid.....	14
2.13 De deelconclusie	15
Hoofdstuk 3 De privacy in een sportvereniging	16
3.1 De ledenadministratie	16
3.2 Wedstrijdadministratie.....	16
3.3 Talent en topsport.....	17
3.4 Marketing.....	17
3.5 Beeldmateriaal	17
3.6 De deelconclusie.....	18

Hoofdstuk 4 De werkwijze van de Tilburgse sportvereniging	19
4.1 De Doordouwers	19
4.2 RBT'98.....	20
4.3 RTV Quriijn	22
4.4 SC 'T Zand.....	23
4.5 De deelconclusie.....	25
Hoofdstuk 5 De conclusies en aanbevelingen.....	26
5.1 De conclusies	26
5.2 De aanbevelingen	27
5.2.1 Het werkdokument beschikbaar stellen	27
5.2.2 Het stappenplan beschikbaar stellen.....	28
5.2.3 De voorbeelddocumenten beschikbaar stellen.....	29
5.2.4 Onderwerpen opnemen in de nieuwsbrieven.....	29
5.2.5 Spreekuur advocatenkantoor.....	30
5.2.6 Opstellen van FAQ	30
5.2.7 De voortgang evaluatie AVG	30
De bronnenlijst	31

Bijlagen

Bijlage 1 Het interview vereniging De Doordouwers
Bijlage 2 Het interview vereniging RBT'98
Bijlage 3 Het interview vereniging RTV'Quirijn
Bijlage 4 Het interview vereniging SC't Zand
Bijlage 5 Het werkdokument
Bijlage 6 Het stappenplan
Bijlage 7 De verwerkersovereenkomst
Bijlage 8 De privacyverklaring
Bijlage 9 De geheimhoudingsverklaring
Bijlage 10 Het protocol cameratoezicht
Bijlage 11 De lijst met beveiligingsmaatregelen
Bijlage 12 Het protocol datalekken
Bijlage 13 De handleiding bepaling bewaartermijn

Samenvatting

Het Team Verenigingsondersteuning van de afdeling Sportbedrijf van de Gemeente Tilburg ondersteunt Tilburgse sportverenigingen op bestuurlijk en organisatorisch niveau. In dit praktijk gericht juridisch onderzoek staan de ondersteuningsmogelijkheden van het Team centraal. Het team wil namelijk met dit onderzoek antwoord op de volgende vraag: op welke manier kan zij de Tilburgse sportverenigingen ondersteunen bij de invoering van de regels van de Algemene verordening Gegevens bescherming (AVG) in hun organisatie.

Op 25 mei 2018 is de AVG van toepassing op alle organisaties in de Europese unie die persoonsgegevens verwerken. De verordening is dan ook van toepassing op de Tilburgse sportvereniging, omdat ze persoonsgegevens verwerkt van leden en vrijwilligers/medewerkers.

Allereerst heeft er een analyse plaatsgevonden van de relevante bepalingen van de AVG aan de hand van wetgeving en literatuuronderzoek. Uit dit juridisch kader is naar voren gekomen dat de sportvereniging, als verwerkingsverantwoordelijke, bij de verwerking van de persoonsgegevens moet voldoen de beginselen van de AVG. De sportvereniging moet ook kunnen aantonen dat ze hier aan voldoet. Deze verantwoordingsplicht komt naar voren in onder andere de registerplicht, waarbij de sportvereniging de verwerkingsactiviteiten moet bijhouden. Daarnaast moet de sportvereniging bij het inrichten van verwerkingen rekening houden met het principe van privacy by design & default en passende beveiligingsmaatregelen nemen. Ook moet de sportvereniging verwerkersovereenkomsten afsluiten met de verwerkers en beleid vormen omtrent de rechten van betrokkene en de handelswijze bij een datalek. Ten slotte bevat het juridisch kader ook een aantal onderwerpen die specifiek van toepassing zijn voor een sportvereniging, zoals de ledenadministratie.

Ook heeft er een praktijk onderzoek plaatsgevonden. Het doel van dit gedeelte van het onderzoek was enerzijds om de huidige werkwijze van de sportvereniging in kaart te brengen en anderzijds om de ondersteuningsbehoefte te onderzoeken. Omdat het praktisch niet mogelijk is om alle 157 sportverenigingen te interviewen, is er gekozen om de werkwijze van een viertal sportverenigingen te onderzoeken. Deze verenigingen representeren (voor een groot deel) de rest, omdat er is gekozen om één kleine, één middelgrote, één grote en één met een bijzondere doelgroep te interviewen. Uit dit gedeelte van het onderzoek is naar voren gekomen dat de sportverenigingen op dit moment geen beleid hebben omtrent de verwerking van persoonsgegevens en nog geen maatregelen hebben genomen om te voldoen aan de AVG. Ook heeft het onderzoek duidelijk gemaakt dat de sportverenigingen behoefte hebben aan praktische ondersteuning om de theorie van de AVG te vertalen naar de werkwijze binnen hun organisatie. Daarnaast hebben ze behoefte aan voorbeelddocumenten, zoals verwerkersovereenkomsten, protocollen omtrent de rechten van betrokken en voorbeelden van beveiligingsmaatregelen.

Uit de resultaten van het onderzoek zijn een aantal aanbevelingen voor het Team geformuleerd. Allereerst kan de behoefte aan praktische invulling van de AVG mogelijk worden gemaakt door een werkdocument beschikbaar te stellen. Het invullen van en uitvoeren van de opdrachten hiervan maakt de vereniging grotendeels AVG 'proof'. De tweede ondersteuningsvorm is het aanbieden van het 'Stappenplan AVG' dat in het kader van dit onderzoek is ontwikkeld. Ook kan het Team bepaalde onderwerpen opnemen in de nieuwsbrief. Daarnaast kan het Team voorbeelddocumenten beschikbaar stellen. Ook kan het Team afspreken met een advocatenkantoor om de binnenkomende vragen door te sturen. Daarnaast kunnen deze vragen gebruikt worden om een FAQ op te stellen. Tenslotte is het aanbevolen om de evaluatie van de AVG in de gaten te houden, omdat hier mogelijk wettelijke uitzonderingsgronden voor kleine sportverenigingen uit kunnen volgen.

Lijst met afkortingen

AP	Autoriteit Persoonsgegevens
Art.	Artikel
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
EDPB	European Data Protection Board
EU	Europese Unie
FG	Functionaris Gegevensbescherming
GDRP	General Data Protection Regulation
Jo.	Juncto
Team Vo	Team Verenigingsondersteuning
Wbp	Wet Bescherming Persoonsgegevens

Lijst met begrippen

Autoriteit Persoonsgegevens

Dit is de onafhankelijke toezichhoudende autoriteit die controleert of de AVG wordt nageleefd.¹

Bestand

Elk gestructureerd geheel van persoonsgegevens die volgens bepaalde criteria toegankelijk zijn.²

Betrokkene

Een betrokkene is de natuurlijke persoon op wie een persoonsgegeven betrekking heeft.³

Bijzonder persoonsgegevens

Persoonsgegevens worden als bijzonder aangemerkt als zij informatie verschaffen waaruit ras, etniciteit, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, lidmaatschap van een vakbond, genetische gegevens, biometrische gegevens, gezondheidsgegevens of gegevens over seksueel gedrag dan wel seksuele gerichtheid blijken.⁴

Persoonsgegevens

Alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon ('de betrokkene').⁵

Toestemming van de betrokkene

Elke vrije, specifieke, geïnformeerde en ondubbelzinnige wilsuiting waarmee de betrokkene door middel van een verklaring of ondubbelzinnige actieve handeling hem betreffende verwerking van persoonsgegevens aanvaardt.⁶

Verwerker

Een natuurlijke persoon of rechtspersoon, een overheidsdienst, een dienst of andere orgaan die/dat ten behoeve van de verwerkingsverantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt.⁷

Verwerking

Elke handeling of elk geheel van handelingen met betrekking tot persoonsgegevens. Hieronder wordt in elk geval verstaan het verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, bijwerken, wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiding of enige andere vorm van terbeschikkingstelling, samenbrengen, met elkaar in verband brengen, alsmede het afschermen, uitwissen of vernietigen van gegevens.⁸

Verwerkingsverantwoordelijke

Een natuurlijk persoon of rechtspersoon, overheidsdienst, een dienst of andere orgaan die/dat alleen of samen met andere het doel en middelen van de verwerking van persoonsgegevens vast stelt.⁹

¹ Art. 14 Uitvoeringswet.

² Art. 4 lid 5 AVG.

³ Art. 1 sub f Wbp.

⁴ Art. 9 lid 1 AVG.

⁵ Art. 4 lid 1 AVG.

⁶ Art. 4 lid 11 AVG.

⁷ Art. 4 lid 8 AVG.

⁸ Art. 4 lid 2 AVG.

⁹ Art. 4 lid 7 AVG.

Hoofdstuk 1 Inleiding

In dit eerste hoofdstuk wordt er allereerst een korte toelichting gegeven op de afstudeerorganisatie. Vervolgens wordt de aanleiding voor dit onderzoek besproken. Daarnaast wordt de probleembeschrijving toegelicht. Uit deze probleembeschrijving vloeit de centrale vraag voort. Deze centrale vraag wordt vervolgens weer uiteengezet in een aantal deelvragen. Hierna wordt de doelstelling van dit onderzoek besproken. Vervolgens worden de onderzoeksstrategieën, de bronnen, methoden en de verantwoording hiervan toegelicht. Tot slot komt de leeswijzer aan bod.

1.1 De organisatie

Het Team Verenigingsondersteuning (hierna Team Vo) van de afdeling Sportbedrijf van de Gemeente Tilburg ondersteunt Tilburgse sportverenigingen op bestuurlijk en organisatorisch niveau. Op dit moment werken er vijf verenigingsondersteuners en een medewerker die vanuit het Team belast is met Sport Support Tilburg. De functie die ik tijdens de stage uitoefen is vergelijkbaar met die van een verenigingsondersteuner. Mijn mentor maakt deel uit van het team, waarbij ze de verbinding legt tussen hulpvragen van sportverenigingen en het Tilburgse bedrijfsleven. De dagelijkse leiding van het Team Vo is in handen van de teamleider. De teamleider is tevens mijn tweede mentor. Elke verenigingsondersteuner heeft een eigen portefeuille met verenigingen per wijk/gebied en houdt het contact met de verenigingen die vragen hebben. Het Team Vo heeft de Tilburgse verenigingen gekwalificeerd in de volgende categorieën: niet stabiel, stabiel, sterk of meer dan sport. Aan de hand van deze categorisatie kan het Team Vo een gerichtere ondersteuning bieden. Tevens wordt er ingezet op samenwerking van de verenigingen met andere partijen in de wijken, zoals scholen. Het Team Vo organiseert onder andere bijeenkomsten om de deskundigheidsbevordering binnen de verenigingen te bewerkstelligen, zoals cursussen, workshops, sportcafés en themabijeenkomsten. Een aantal voorbeelden van de cursussen die het Team Vo faciliteert zijn, sponsorbeleid en sponsorwerving, besturen met visie en de cursus ledenbehoud. Om de verenigingen te informeren over actuele onderwerpen worden er themabijeenkomsten gehouden. De meest recente themabijeenkomst had de Algemene Verordening Gegevensbescherming als onderwerp.

1.2 De aanleiding

De Europese Commissie en het Europees Parlement hebben besloten dat de huidige privacywetgeving niet langer aansluit op de veranderingen in de digitale wereld en hebben een nieuwe Europese privacy verordening aangenomen: *de Verordening van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)* voor.¹⁰

De verordening is op 26 mei 2016 in werking getreden en zal op 25 mei 2018 van toepassing zijn in alle lidstaten. Voorheen werden persoonsgegevens beschermd door de nationale wetgeving gebaseerd op de Richtlijn 95/46/EG. De verordening is van toepassing op alle organisaties die persoonsgegevens verwerken. Dit gaat dan ook gelden voor sportverenigingen. Sportverenigingen verwerken namelijk persoonsgegevens van leden, vrijwilligers en medewerkers. De vraag is dan ook of ze voldoen aan de eisen die de Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna AVG) stelt. Dit vormt de aanleiding van dit onderzoek.

¹⁰ Verordening (EU) 679/2016.

1.3 De probleembeschrijving

Sportverenigingen verwerken persoonsgegevens van leden, vrijwilligers, medewerkers, sponsors en andere natuurlijke personen die in contact met ze staan. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de ledenadministratie. Dit is een registratie-instrument dat persoonsgegevens verwerkt van de leden. In sommige gevallen bevatten deze ook bijzondere persoonsgegevens, zoals gegevens over de gezondheid van personen. De meeste verenigingen hebben weinig tot geen kennis van de wettelijke regels hieromtrent. Op het moment dat de AVG van toepassing zal zijn, moeten de persoonsgegevens (nog) beter beschermd worden. Voorbeelden van vernieuwingen zijn de versterking en uitbreiding van de privacy rechten en meer verantwoordelijkheden voor de organisaties. Het Team Vo van de afdeling Sportbedrijf ondersteunt de Tilburgse sportverenigingen op bestuurlijk en organisatorisch niveau. Ook op het gebied van de vernieuwde privacywetgeving willen ze de verenigingen ondersteunen en voorbereiden op de veranderingen. Allereerst willen ze de bewustwording over dit onderwerp bij de verenigingen vergroten. Daarnaast willen ze praktische handvatten bieden om de nieuwe wetgeving zo goed mogelijk te begrijpen en door te kunnen voeren in het beleid. In het kader van de bewustwording heeft het Team Vo een themabijeenkomst gehouden waarbij een advocaat een introductie heeft gegeven in het privacy recht. Hierbij is aandacht besteed aan de verantwoordelijkheden die de AVG aan de organisaties opdraagt.

Naast deze themabijeenkomst wil het Team Vo de verenigingen dus ook praktische handvatten bieden. Om deze handvatten te kunnen bieden moet er een onderzoek plaatsvinden. Allereerst is het van belang om inzicht te krijgen in de huidige werkwijze van de verenigingen betreffende privacy. Daarnaast is het van belang om in kaart te brengen aan welke wettelijke eisen de verenigingen moeten voldoen. Het Team Vo is zich ervan bewust dat de verenigingen weinig tot geen juridische kennis hebben en hierdoor niet goed begrijpen wat de AVG van ze verlangt. Daarom wil het Team Vo graag een product, zoals een checklist of een stappenplan ontwikkelen waarin op een makkelijke, duidelijke en een praktische manier de AVG vertaald kan worden. De wenselijke situatie die het Team Vo wil bereiken, met onder andere de vertaling van de AVG in een checklist, is dat de verenigingen zelf kunnen controleren hoe ze hun werkwijze in overeenstemming krijgen met de wettelijke eisen. Tevens wil het Team Vo weten op welke andere manieren ze de verenigingen kunnen ondersteunen bij het tijdig AVG-compliant maken van hun organisatie. Het Team Vo wil met de ondersteuning voorkomen dat de verenigingen een boete krijgen van de Autoriteit Persoonsgegevens (hierna AP), omdat ze niet voldoen aan de eisen van de AVG.

Kortom, enerzijds wil het Team Vo een praktisch product ontwikkelen voor de verenigingen waarmee ze zelf aan de slag kunnen met privacy in hun organisatie. Anderzijds willen ze ook weten of er andere ondersteuningsmogelijkheden zijn naar behoefte van de verenigingen. Het doel van het Team Vo is dat de verenigingen zelf leren omgaan met privacy in hun organisatie en dat ze tijdig (voor 25 mei 2018) voldoen aan de wettelijke eisen van de AVG, zodat de kans dat ze een boete krijgen van de AP verlaagd wordt.

1.4 De centrale vraag

'Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan aan het Team Verenigingsondersteuning van de Gemeente Tilburg, zodat zij de Tilburgse sportverenigingen kunnen ondersteunen om hun werkwijze in overeenstemming te krijgen met de Algemene verordening gegevensbescherming?'

1.5 De deelvragen

Om de centrale vraag te kunnen beantwoorden, zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Wat is het (toekomstig) juridisch kader van de verwerking van persoonsgegevens?

2. Welke onderwerpen, in het kader van de AVG, zijn binnen de organisatie van een sportvereniging met name van belang?
3. Wat is de huidige werkwijze van de Tilburgse sportverenigingen omtrent de verwerking van persoonsgegevens?

1.6 De doelstelling

Op basis van de in de vorige paragrafen beschreven situatie, is de doelstelling van dit onderzoek het volgende:

Op woensdag 8 juni 2018 een onderzoeksrapport en werkdocument met stappenplan overhandigen aan de heer Xander Koesen, teamleider verenigingen en sportprojecten Gemeente Tilburg, met aanbevelingen over de manier waarop ze de sportverenigingen in Tilburg kunnen ondersteunen bij het voldoen aan de eisen van de Algemene verordening gegevensbescherming, zodat de ondersteuning kan aansluiten op de behoefte van de verenigingen en de verenigingen zelf met het werkdocument en stappenplan op een makkelijke en praktische manier ervoor kunnen zorgen dat hun werkwijze in overeenstemming is met de AVG.

1.7 De verantwoording

Onderzoeksstrategieën:

Het onderzoek betreft een kwalitatief onderzoek. Dit onderzoek bevat een theoretisch gedeelte, waarbij een literatuuronderzoek zal plaats vinden en een inhoudsanalyse van de wet. Het doel hiervan is het (toekomstig) juridisch kader van de privacywetgeving in kaart te brengen. Hierbij is gekozen om de huidige wetgeving niet te betrekken bij het onderzoek, omdat deze binnen een korte periode 'overruled' zal worden door de verordening. Dit is ook gewenst vanuit de opdrachtgever. Daarnaast wordt, indien aanwezig, het privacy beleid bestudeerd van de verenigingen die deelnemen aan het onderzoek.

Het praktisch gedeelte van dit onderzoek zal plaats vinden door middel van onderzoek naar de werkwijze van een aantal verenigingen. Er zullen diepte-interviews plaatsvinden. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van vooraf opgestelde vragenlijsten die de leidraad zullen vormen in deze gesprekken. Omdat we de verenigingen ook de mogelijkheid willen bieden om vragen te stellen, zullen de interviews half-gestructureerd zijn. Het doel van dit gedeelte van het onderzoek is om de werkwijze van de verenigingen in kaart te brengen en te onderzoeken aan welke ondersteuningsvormen de verenigingen behoefte hebben.

Bronnen en methoden:

Voor de beantwoording van deelvraag 1 wordt er gebruik gemaakt van rechtsbronnenonderzoek door middel van een inhoudsanalyse van de wet en jurisprudentie. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van literatuur, hierbij worden boeken en vaktijdschriften geraadpleegd. Ook zal er een mediaonderzoek plaatsvinden door middel van het gestructureerd doorzoeken van het internet. Dit wordt gedaan door op bepaalde termen te zoeken. Het doel van de beantwoording van deze vraag is om het juridisch kader van de privacywetgeving in kaart te brengen. De wetgeving die hiervoor relevant is, is de Algemene verordening gegevensbescherming, de Uitvoeringswet die de (landelijke) uitvoeringsregels bevat en de memorie van toelichting. Ook beleidsdocumenten van de AP en het ministerie van Justitie en Veiligheid maken onderdeel uit van het juridisch kader van de privacywetgeving. Tenslotte spelen ook de grondwet en verdragen een rol bij dit juridisch kader. Ondanks dat de oude privacywetgeving in dit onderzoek buiten beschouwing wordt gelaten, kan het zijn dat er af en toe terug moet worden verwezen naar de oude situatie om iets te verduidelijken. De oude wetgeving die dan aan bod komt is de Europese Richtlijn 95/46/EG en de daarop gebaseerde Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp).

Voor de beantwoording van deelvraag 2 wordt de informatie uit de beantwoording van deelvraag 1 gebruikt.

Ook zal er hier een mediaonderzoek plaatsvinden door middel van het gestructureerd doorzoeken van het internet naar actuele informatie over de privacywetgeving betreffende (sport)verenigingen. Hiervoor zal er onderzoek worden gedaan naar vakliteratuur over het rechtsgebied sportrecht. Deze deelvraag vertaalt de algemene eisen van het privacy recht naar specifiekere onderwerpen die van belang zijn voor de verenigingen. Het doel van de beantwoording van deze deelvraag is, om de eisen van specifieke situaties geldend voor verenigingen in kaart te brengen.

Voor de beantwoording van deelvraag 3 zal een veldonderzoek, door middel van diepte-interviews, plaatsvinden. Deze diepte-interviews worden geleid door vooraf opgestelde vragenlijsten. Het zullen half gestructureerde interviews worden. Er zijn namelijk wel vooraf opgestelde vragenlijsten, maar er is ook ruimte voor eigen inbreng vanuit de verenigingen. De verenigingen die aanwezig waren bij een themabijeenkomst, over het onderzoeksonderwerp, zijn uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. Er zijn ruim 150 sportverenigingen in Tilburg. Het is praktisch niet mogelijk om deze allemaal te interviewen. Er is daarom gekozen om de werkwijze van een viertal sportverenigingen te onderzoeken. Deze verenigingen representeren (voor een groot deel) de rest, omdat er is gekozen om één kleine, één middelgrote, één grote en één met een bijzondere doelgroep te interviewen.

De volgende sportverenigingen worden geïnterviewd:

1. RBT'98 (kleine vereniging 200 leden)
2. RTV Quirijn (middelgrote vereniging 800 leden)
3. Sc 't Zand (grote vereniging 1250 leden)
4. De Doordouwers (vereniging met een speciale doelgroep: aangepaste sport, medische gegevens)

Degenen die worden geïnterviewd zijn de personen die belast zijn met het privacy beleid in de vereniging. Het doel van de beantwoording van deze deelvraag is om zowel de huidige werkwijze van de verenigingen in kaart te brengen, als om de hulpvragen te onderzoeken. Hiermee wordt duidelijk aan welke ondersteuningsvormen ze behoefte hebben. Daarnaast zal, indien aanwezig, het privacy beleid van de vereniging worden bestudeerd.

In dit onderzoek wordt gekozen voor deze methoden en bronnen, omdat de benodigde informatie uit de genoemde bronnen te halen is en de methoden passen bij het onderzoek. De onderzoeksresultaten zijn betrouwbaar, omdat deze gecontroleerd worden middels het raadplegen van meerdere bronnen. De informatie voor het theoretische gedeelte van het onderzoek zal voortkomen uit de wet en de juridische vakliteratuur. Voor de informatie uit het praktisch gedeelte van het onderzoek zal er een verificatie plaats vinden. De geïnterviewde zal eerst inzage krijgen en de mogelijkheid krijgen om te corrigeren voordat de informatie uit het gesprek gebruikt zal worden.

1.8 De leeswijzer

In hoofdstuk twee van dit onderzoeksrapport komt het juridisch kader van de gegevensverwerking aan bod. Hierbij worden de relevante bepalingen uit de AVG geanalyseerd en toegepast op de sportvereniging. In hoofdstuk drie wordt dit verder uitgespit op een aantal onderwerpen die van belang zijn binnen de organisatie van een sportvereniging. Vervolgens staat in hoofdstuk vier de huidige werkwijze van de Tilburgse sportvereniging centraal. Hiervoor zijn een viertal verenigingen geïnterviewd. Dit hoofdstuk maakt ook duidelijk aan welke ondersteuning de sportverenigingen behoefte hebben. Ten slotte bevat hoofdstuk vijf de conclusies en aanbevelingen van het onderzoek, waarmee antwoord wordt gegeven op de centrale vraag.

Hoofdstuk 2 Het juridisch kader

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de volgende deelvraag: 'Wat is het (toekomstig) juridisch kader van de verwerking van persoonsgegevens? Allereerst wordt kort ingegaan op het begrip privacy in het algemeen. Hierbij komen de wettelijke bepalingen hieromtrent aanbod. Vervolgens wordt ingegaan op het onderdeel van privacy dat in dit onderzoek centraal staat: de persoonsgegevens. De Algemene verordening gegevensbescherming speelt hierbij de belangrijkste rol en komt dan ook uitgebreid aanbod.

2.1 Privacy

Iedereen in Nederland heeft recht op privacy. In artikel 10 van de Grondwet is het recht op privacy geregeld: 'Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer. De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer wordt in onze samenleving terecht beschouwd als een essentiële voorwaarde voor een menswaardig bestaan en als een van de grondslagen van onze rechtsorde', aldus de motivering van opnemings van dit grondrecht in art. 10 in de MvT.¹¹ Het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer wordt tevens gewaarborgd door internationale verdragen. Het is een fundamenteel recht dat terug te vinden is in artikel 12 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, artikel 8 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens en artikel 17 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke rechten. Het recht op privéleven oftewel het recht op privacy is de bescherming van individuen op inbreuken van buitenaf. Privacy is een breed begrip dat vele persoonlijke belangen omvat, zoals bewegingsvrijheid, huisrecht en briefgeheim. Ook de bescherming van persoonsgegevens maakt deel uit van het recht op privacy. Enerzijds is privacy breder dan de bescherming van persoonsgegevens. Privacy ziet namelijk op onder meer huis, lijf en relaties, terwijl gegevensbescherming alleen ziet op gegevens en informatie over personen. Anderzijds is privacy beperkter dan gegevensbescherming. Privacy ziet enkel toe op het privéleven, terwijl de bescherming van persoonsgegevens ook toeziet op het openbare leven.¹²

De bescherming van persoonsgegevens is ook een grondrecht dat in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (artikel 8 lid 1) en het Verdrag betreffende de werking van de Europese unie (artikel 16 tweede lid) is vastgelegd.¹³

2.2 De Algemene verordening gegevensbescherming

De nationale en Europese wetgeving inzake bescherming van persoonsgegevens werd opgesteld in een tijdperk waarin technologie net begon te bloeien. Inmiddels is de informatietechnologie snel ontwikkeld en zijn er steeds verder gaande informatie- en registratienetwerken. De snelheid waarin informatie opgezocht, verkregen, verwerkt, bewerkt en opgeslagen kan worden, is sterk toegenomen.¹⁴ Als gevolg hiervan is er een toename in het verzamelen en delen van gegevens en in de risico's van cybercrime. De wetgeving was volgens de Europese Commissie dan ook toe aan vernieuwing en daarom stelde de Commissie in 2012 de Algemene Verordening Gegevensbescherming, ofwel General Data Protection Regulation (GDPR).

De AVG heeft als doel om twee belangen te waarborgen. Aan de ene kant de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van hun gegevens en aan de andere kant het vrije verkeer van persoonsgegevens binnen de EU.¹⁵

¹¹ Algehele grondwetsherziening, eerste lezing, deel Ia Grondrechten, Tweede Kamer, 's-Gravenhage 1979, p.39.

¹² Van den Eijnden e.a. 2018, p.11.

¹³ Overweging 1 Preambule AVG.

¹⁴ Kamerstukken II 2011/2012, 32 761, nr. 32

¹⁵ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p. 9; Overweging 3 Preambule AVG.

De AVG verscherpt de bestaande regels uit de huidige Wet bescherming persoonsgegevens (hierna Wbp) en een aantal nieuwe verplichtingen zijn toegevoegd. Er wordt meer nadruk gelegd op de verantwoordelijkheid van organisaties om de wet na te leven én om te kunnen aantonen dat zij zich aan de wet houden.¹⁶

Dit houdt in dat de AVG de sportvereniging gaat dwingen om goed na te denken over hoe hun organisatie de persoonsgegevens verwerkt en beschermt en dat ze moet kunnen aantonen dat de verwerkingen aan de regels van de AVG voldoen.¹⁷ Naast de nadruk die de AVG op de verantwoordelijkheid van de sportvereniging legt, versterkt het ook de rechten van de leden aanzienlijk. De betrokkene had conform de Wbp ook rechten, maar in de verordening zien we deze en nieuwe rechten in een meer uitgewerkte en gedetailleerde vorm terug.¹⁸ Ook geeft AVG de autoriteiten meer sanctioneringsmogelijkheden om de naleving van de verordening te handhaven.¹⁹

De AVG heeft rechtstreekse werking binnen de EU en harmoniseert dus de regels voor de bescherming van persoonsgegevens, maar de AVG biedt de lidstaten ruimte om op specifieke punten zelf regelgeving te maken in uitvoeringswetten.²⁰ In Nederland is dit de Uitvoeringswet.

2.3 De uitvoeringswet AVG

Zoals in de vorige paragraaf is aangegeven is de Uitvoeringswet AVG (hierna de Uitvoeringswet) de nationale wet die uitvoering geeft aan de AVG. Het wetsvoorstel is op dit moment aangenomen door de Tweede Kamer en de Eerste Kamer en zal samen met de AVG op 25 mei 2018 in werking treden.²¹ De Uitvoeringswet moet dus in samenhang met de Verordening worden gelezen. Het doel van deze wet is om daar waar dat nodig is nationale regels vast te stellen om de AVG uit te voeren en om de Wbp in te trekken.

De belangrijkste gebieden waar de Uitvoeringswet een rol speelt zijn, het toepassingsgebied van de AVG en de rol van de Autoriteit Persoonsgegevens (hierna AP). Daarnaast bevat het ook regelingen omtrent de rechten van betrokkenen, regelingen voor specifieke verwerking situaties en regelingen omtrent het gebruik van bijzondere categorieën persoonsgegevens en de rechtsbescherming. De Uitvoeringswet is van toepassing op organisaties die zich in Nederland bevinden.²² De Tilburgse sportvereniging moet dus ook voldoen aan de eisen van de Uitvoeringswet.

2.4 Evaluatie AVG

De Minister heeft op 18 april 2018 aangegeven dat er binnen een half jaar na indiensttreding van de AVG een aparte evaluatie zal komen over wat de impact is van de AVG voor gehandicaptensport, topsport en kleinere sportverenigingen.²³ Deze evaluatie is dus van belang voor de sportvereniging. Mogelijk volgen hierdoor wettelijke uitzonderingsgronden.

2.5 Het Europees comité voor gegevensbescherming

Met de komst van de AVG is de European Data Protection Board (EDPB) in het leven geroepen. Dit comité is een orgaan van de Europese Unie (EU) en heeft rechtspersoonlijkheid.²⁴ De taken van het comité zijn vastgelegd in de AVG.²⁵

¹⁶ 'Voorbereid op de avg', i-reserve.nl

¹⁷ 'Verantwoordingsplicht', autoriteitspersoonsgegevens.nl

¹⁸ Zwenne & Lommers 2016, p.191.

¹⁹ Matto & Baalbergen & Marouf 2017, p.4.

²⁰ 3 HvJ EG 5 februari 1963, C-26/62 ECLI:EU:C:1963:1 (Van Gend/Loos); Overweging 8 Preambule AVG; Kamerstukken II 2017-2018, 34 851 nr.3 p.14.

²¹ wetgevingskalender.overheid.nl; eerstekamer.nl.

²² Zie artikel 2 jo. 4 van de Uitvoeringswet AVG.

²³ Kamerstuk I 2017-2018, 34851 nr.D.

²⁴ Zie artikel 68 AVG.

²⁵ Zie artikel 70 AVG.

Voorbeelden van deze taken zijn: het uitvaardigen van “guidelines”, het nemen van (bindende) besluiten en het bevorderen van een uniforme toepassing van de principes uit de AVG in alle lidstaten.²⁶

2.6 Het toepassingsgebied van de AVG

Om te kunnen bepalen of de AVG van toepassing is op een situatie moet men kijken naar het toepassingsgebied. Het toepassingsgebied van de AVG is te onderscheiden in een materieel en territoriaal toepassingsgebied. Het materiele toepassingsgebied is geregeld in artikel 2 van de AVG: *‘de geheel of gedeeltelijke geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, alsmede op de verwerking van persoonsgegevens die in een bestand zijn opgenomen of die bestemd zijn om daarin te worden opgenomen’*. Een geautomatiseerde verwerking houdt in dat deze wordt uitgevoerd door een computer, server, tablets, databases etc. Hierbij wordt dus gebruik gemaakt van middelen en methoden. Maar ook bij een niet-geautomatiseerde verwerking is de AVG van toepassing, zover die gegevens in een bestand zijn opgenomen of bestemd zijn om daarin te worden opgenomen. Een bestand is elk gestructureerd geheel van persoonsgegevens dat volgens bepaalde criteria toegankelijk is.²⁷ Dus elke vorm van structuur brengen geeft in de relevantie van deze wet een bestand, zolang het toegankelijk is, en meer bevat dan de gegevens van 1 persoon.²⁸ Een voorbeeld hiervan is een dossierkast, kaartenbak of een zogenoemd ‘smoelenboek’.

Om te kunnen bepalen of de verwerking van persoonsgegevens die de sportvereniging uitvoert onder dit toepassingsgebied valt, is het van belang om de genoemde definities in dit artikel te analyseren. Ten eerste moet er worden vastgesteld of er sprake is van *verwerking* van persoonsgegevens. De verwerking houdt in elke bewerking of elk geheel van bewerkingen met betrekking tot persoonsgegevens.²⁹ Voorbeelden zijn, verzamelen, vastleggen, opslaan, raadplegen en verstrekken. Vervolgens moet er bepaald worden of de verwerking *persoonsgegevens* betreft.³⁰ Een persoonsgegeven is informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon. Het zijn dus gegevens die indirect iets over iemand zeggen. Daarnaast is er ook de categorie bijzondere persoonsgegevens.³¹ Dit zijn gevoelige gegevens zoals iemands ras, godsdienst, seksuele leven, politieke opvatting, gezondheid, lidmaatschap van een vakvereniging en strafrechtelijk gedrag. Het verwerken van deze gegevens is verboden, tenzij het onder de uitzonderingen valt genoemd in lid 2 van artikel 9 AVG. Een van deze uitzonderingen waar de sportvereniging zich op kan beroepen, is de uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene. Uit deze analyse kan men concluderen dat de verwerking van persoonsgegevens die de sportvereniging uitvoert onder het materiele toepassingsgebied van de AVG valt.

Zoals eerder genoemd is het toepassingsgebied ook territoriaal afgebakend. Hiermee wordt bedoeld dat de AVG van toepassing is, indien de verwerking van de persoonsgegevens plaatsvindt door een verwerkingsverantwoordelijke of verwerker die gevestigd is in de Europese Unie.³² De sportverenigingen bevinden zich in Tilburg en dus ook in de Europese Unie. Dit betekent dat ze ook onder het territoriale toepassingsgebied van de AVG vallen.

²⁶ ‘European Data Protection Board’, autoriteitpersoonsgegevens.nl.

²⁷ Zie artikel 4 lid 6 AVG.

²⁸ ‘Wat betekent verwerken’, cibit.nl.

²⁹ Zie artikel 4 lid 2 AVG.

³⁰ Zie artikel 4 lid 1 AVG.

³¹ Zie artikel 9 lid 1 AVG.

³² Zie artikel 3 AVG.

2.7 De juridische hoedanigheid

Nu vastgesteld is dat de sportverenigingen onder het toepassingsgebied van de AVG vallen, is het van belang om te bepalen in welke juridische hoedanigheid dit dan is. De AVG maakt onderscheid tussen de verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker. Op ieder rusten andere verantwoordelijkheden en plichten. Degene die bepaalt welke persoonsgegevens worden verzameld, met welk doel dit gebeurt en de manier waarop dit gebeurt is de verwerkingsverantwoordelijke.³³

De verwerker is degene die ten behoeve van de verwerkingsverantwoordelijk persoonsgegevens verwerkt.³⁴ De sportvereniging is de verwerkingsverantwoordelijke, omdat zij degene is die bepaalt welke persoonsgegevens worden verzameld, met welk doel dit gebeurt en de manier waarop dit gebeurt. Een verwerker is degene die voor de sportvereniging persoonsgegevens verwerkt, zoals drukkers, verspreiders van nieuwsbrieven of koepelorganisaties.

2.8 De beginselen van de AVG

De verwerking van persoonsgegevens moet altijd voldoen aan zes beginselen die genoemd zijn in artikel 5 van de AVG. Dit artikel wordt ook het 'normatieve hart' van de AVG genoemd. De sportvereniging is verantwoordelijk voor de naleving van deze beginselen. Het allereerste beginsel dat dit artikel noemt is het *beginsel van rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie*.³⁵ Dit beginsel vereist dat alle informatie of communicatie met betrekking tot gegevensverwerking toegankelijk en gemakkelijk te begrijpen moet zijn voor de betrokkene. De betrokkene moet geïnformeerd worden over het gebruik van zijn persoonsgegevens en hij dient daarover controle uit te kunnen oefenen. In overweging 39 van de AVG is het begrip transparantie verder uitgewerkt en hierin staat dat het voor de betrokkenen duidelijk moet zijn dat hun gegevens zijn ingezameld, gebruikt, geraadpleegd of anders verwerkt. Hiervoor moeten betrokkenen worden geïnformeerd over de identiteit van de verwerkingsverantwoordelijke, de doeleinden, de risico's en de rechten die de betrokkene heeft.³⁶ Daarnaast vereist dit beginsel dat de verwerking rechtmatig moet zijn. Hiermee wordt bedoeld dat de verwerking een van de grondslagen moet hebben die genoemd zijn in artikel 6 van de AVG.

Het volgende beginsel is die van *doelbinding en verenigbaarheid*.³⁷ Dit beginsel bepaalt dat de verwerking van de persoonsgegevens welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden moeten hebben. Dit betekent dat de sportvereniging een specifiek en vooraf bepaald doel moet vaststellen om de persoonsgegevens te verwerken. Onder bepaalde omstandigheden mogen de verzamelde gegevens worden gebruikt voor een *ander* doel dan waarvoor ze zijn verkregen. Dat mag echter niet gebeuren op een wijze die *onverenigbaar* is met het doel waarvoor de gegevens zijn verzameld.³⁸ De doelen dienen dus verenigbaar met elkaar te zijn. Een voorbeeld hiervan is, als de sportvereniging het e-mail adres van een lid verwerkt met als doel om hem of haar in te schrijven, dan mag dit email adres ook gebruikt worden om de spelregels toe te sturen. Als het nieuwe doel niet verenigbaar is met het oorspronkelijke doel, heb je toestemming nodig van de betrokkene of een specifieke wettelijke grondslag. Ook moet deze verwerking dan gebaseerd kunnen worden op een van de grondslagen uit artikel 6 van de AVG.³⁹

³³ Zie artikel 4 lid 7 AVG.

³⁴ Zie artikel 4 lid 8 AVG.

³⁵ Zie artikel 5 lid 1 sub a AVG.

³⁶ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 39.

³⁷ Zie artikel 5 lid 1 sub b AVG.

³⁸ 'Artikel 29 werkgroep publiceert opinie over doelbinding bij verwerking van persoonsgegevens', solv.nl.

³⁹ Overweging 50 Preambule AVG; Kamerstukken II 2017-2018, 34 851, nr. 3, p. 28 & 31; Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p. 35-36.

Echter wanneer de betrokkene zijn of haar toestemming heeft gegeven of wanneer de verwerking gebaseerd is op Unierecht of lid statelijk recht, mag de verwerkingsverantwoordelijke de persoonsgegevens verder verwerken, ongeacht of dat verenigbaar is met de doeleinden.⁴⁰

Het beginsel van *gegevensminimalisatie* bepaalt dat verwerking van de persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en beperkt moet zijn tot wat noodzakelijk is voor het doeleinde waarvoor de gegevens worden verwerkt.⁴¹

Het is hier de bedoeling dat de sportvereniging uitsluitend die gegevens verwerkt die noodzakelijk zijn voor de vastgestelde doeleinden. Hieruit volgt ook dat de gegevens zo snel mogelijk moeten worden gewist of onherkenbaar moeten worden gemaakt.⁴² De sportvereniging moet termijnen stellen voor het wissen of onherkenbaar maken van de gegevens. De sportvereniging moet de bewustwording bij zichzelf creëren door zich telkens af te vragen of ze bepaalde gegevens nog nodig hebben of met minder toe kan. Een voorbeeld hiervan is het e-mail adres, is het noodzakelijk om het privé e-mail adres van de betrokkene te hebben of is het zakelijke e-mail adres voldoende?⁴³

Het beginsel van *juistheid* bepaalt dat de persoonsgegevens juist moeten zijn en zo nodig moeten worden bijgewerkt.⁴⁴ Er moeten redelijke maatregelen worden genomen om onjuiste of onvolledige gegevens uit te wissen of te verbeteren. De sportvereniging heeft een inspanningsverplichting om zorg te dragen voor de juistheid van de gegevens die zij onder zich hebben. De sportvereniging mag dus niet passief afwachten tot de betrokkene zelf klaagt over onjuiste gegevens. Het is zelfs boetewaardig als de sportvereniging dit laat gebeuren.⁴⁵

Het volgende beginsel, de *opslagbeperking*, zorgt ervoor dat de persoonsgegevens niet langer mogen worden bewaard dan noodzakelijk is voor de verwerking.⁴⁶ De AVG noemt geen harde termijnen, maar draagt de sportvereniging wel op om concrete termijnen vast te stellen. Er zijn ook uitzonderingen: indien de wet verlangt dat de gegevens langer worden bewaard dan is dit gerechtvaardigd, zoals bijvoorbeeld de fiscale wetten eisen. Daarnaast zijn ook archivering, algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden uitzonderingen, mits er passende maatregelen worden genomen.⁴⁷

Het laatstgenoemde beginsel is *Integriteit en vertrouwelijkheid*. De sportvereniging moet in het kader van dit beginsel passende technische en organisatorische maatregelen nemen om ongeoorloofde toegang of gebruik van de persoonsgegevens te voorkomen.⁴⁸ Dit houdt een bescherming in tegen iedere niet toegelaten of onwettige verwerking, verlies, vernietiging of kwaliteitsverlies van de gegevens.⁴⁹ Hierbij moet men denken aan goede beveiliging van computers, systemen etc. Maar ook kasten met daarin persoonsgegevens dienen beveiligd te zijn. Dit beginsel wordt in apart artikel van de AVG verder uitgewerkt.⁵⁰

Ten slotte is de sportvereniging niet alleen verantwoordelijk voor de naleving van de beginselen, maar ze moeten ook kunnen aantonen dat ze hieraan voldoen.⁵¹ Dit is onderdeel van de verantwoordingsplicht.

⁴⁰ 'Het beginsel van de doelbinding', privacycommission.be.

⁴¹ Zie artikel 5 lid 1 sub c AVG.

⁴² Engelfriet & Meij & Kager 2017, p. 41.

⁴³ Van den Eijnden e.a. 2018, p. 18.

⁴⁴ Zie artikel 5 lid 1 sub d AVG.

⁴⁵ Zie artikel 83 lid 5 sub a AVG.

⁴⁶ Zie artikel 5 lid 1 sub e AVG.

⁴⁷ Zie artikel 89 AVG.

⁴⁸ Zie artikel 5 lid 1 sub f AVG.

⁴⁹ 'Wat is gdpr', gdpr.eu.

⁵⁰ Zie artikel 32 AVG.

⁵¹ Zie artikel 5 lid 2 AVG.

Als de sportvereniging niet kan aantonen dat ze voldoen aan de beginselen, dan is er sprake van een boetewaardige overtreding van de AVG.

2.9 Een rechtmatige gegevensverwerking

Het eerdergenoemde beginsel van rechtmatigheid wordt verder uitgewerkt in artikel 6 AVG, dat de grondslagen van verwerking biedt.⁵² Er zijn zes grondslagen die een rechtvaardiging bieden om de persoonsgegevens te verwerken.

Een sportvereniging kan zich doorgaans op vier grondslagen beroepen: de toestemming, de overeenkomst, het gerechtvaardigd belang en de wettelijke verplichting. Deze vier grondslagen worden hier dan ook verder toegelicht. De overige twee grondslagen worden niet verder behandeld om praktische doeleinden, omdat ze niet van toepassing zijn op een sportvereniging.

De eerste grondslag is *toestemming*.⁵³ De toestemming van de betrokkene om persoonsgegevens te verwerken moet aan een aantal eisen voldoen.⁵⁴ Allereerst moet de toestemming vrijelijk worden gegeven. Er mag dus geen sprake zijn van dwang of van het benadelen van de betrokkene indien hij geen toestemming zou geven. Daarnaast moet de toestemming ook ondubbelzinnig zijn gegeven. Dit houdt in dat er sprake moet zijn van een actieve handeling, vooraf ingevulde vakjes zijn dus niet toegestaan. Bovendien moet de betrokkene goed geïnformeerd zijn, zodat hij een weloverwogen keuze kan maken. Ook moet de toestemming steeds gelden voor een specifieke verwerking en een specifiek doel. Daarnaast moet het net zo makkelijk zijn om de toestemming weer in te trekken als dat het was om de toestemming te geven. De verwerkingsverantwoordelijke moet kunnen aantonen dat er een geldige toestemming is verkregen.

De tweede grondslag is de *overeenkomst*.⁵⁵ Deze grondslag maakt het mogelijk om persoonsgegevens te verwerken indien de verwerkingsverantwoordelijke een overeenkomst heeft met de betrokkene en hiervoor het verwerken van persoonsgegevens noodzakelijk is. De overeenkomst moet wel een ander doel hebben dan het verwerken van de persoonsgegevens. De sportvereniging mag dus de persoonsgegevens verwerken als dit nodig is voor de uitvoering van de overeenkomst. Een voorbeeld hiervan is het gebruiken van het rekeningnummer en tenaamstelling van de betrokkene te registreren als hij lid is van de vereniging en hier contributie voor dient te betalen. Dit is toegestaan, omdat zonder deze verwerking de uitvoering van de overeenkomst tussen de vereniging en het lid niet mogelijk is.⁵⁶

De derde grondslag is het gerechtvaardigd belang.⁵⁷ Om zich op deze grondslag te kunnen baseren moet er voldoen worden aan drie voorwaarden. Ten eerste moet de verwerkingsverantwoordelijke een gerechtvaardigd belang hebben. Daarnaast moet de verwerking noodzakelijk zijn om dit gerechtvaardigde belang te behartigen. Ten slotte moet er een afweging gemaakt worden tussen de belangen van de sportvereniging en die van de betrokkenen. Deze grondslag dekt een restcategorie wanneer de toestemming en overeenkomst niet van toepassing zijn.

De vierde grondslag is de wettelijke verplichting.⁵⁸ Deze grondslag kan gebruikt worden indien de verwerking van de persoonsgegevens noodzakelijk is om aan een wettelijke verplichting te voldoen. Hierbij kan men denken aan de wettelijke verplichting om gegevens die de sportvereniging heeft te verstrekken aan de werknemers van de Belastingdienst.

⁵² Engelfriet & Meij & Kager 2017, p.43.

⁵³ Zie artikel 6 lid 1 sub a AVG.

⁵⁴ Zie artikel 7 AVG.

⁵⁵ Zie artikel 6 lid 1 sub b AVG.

⁵⁶ Jansen 2017, p.4.

⁵⁷ Zie artikel 6 lid 1 sub f AVG.

⁵⁸ Zie artikel 6 lid 1 sub c AVG.

Tenslotte moet de gegevensverwerking (op welke grondslag deze ook verwerkt is) altijd voldoen aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. De verwerking moet effectief en evenredig zijn. Het doel van de verwerking moet in verhouding staan met de verwerking. De eis van subsidiariteit houdt in, dat er moet worden gekeken of er geen ander minder ingrijpend middel mogelijk door bijvoorbeeld geen of minder gegevens te verwerken.

2.10 De plichten van de verwerkingsverantwoordelijke

Het is voor de sportvereniging niet alleen verplicht om zich aan de eisen van de AVG te houden. Dit moet ook aangetoond kunnen worden. Dit wordt de verantwoordingsplicht (accountability) genoemd en staat centraal in de AVG. Een onderdeel hiervan is de registerplicht.⁵⁹ Dit houdt in dat er een register moet zijn waarin de verwerkingsactiviteiten staan. Hierin staat de belangrijkste informatie over de verwerking van de persoonsgegevens. Er is verder geen vormvereiste voor het register enkel dat dit schriftelijk moet zijn. Het register houdt niet de persoonsgegevens zelf bij, maar enkel een beschrijving van de verwerkingsactiviteiten. De organisaties die minder dan 250 personen in dienst hebben vallen onder de vrijstelling van de registerplicht, tenzij de verwerking een risico voor de betrokkene inhoudt of de verwerking is structureel of wanneer er bijzondere gegevens worden verwerkt.

Een niet-incidentele verwerking van persoonsgegevens is elke verwerking met enig structureel of voortdurend karakter.⁶⁰ De sportvereniging moet dus ook voldoen aan de registerplicht, omdat de verwerking structureel en niet incidenteel is. Daarnaast moet een sportvereniging die medische gegevens verwerkt altijd voldoen aan de registerplicht.

Het is voor de sportvereniging ook verplicht gesteld om privacy en gegevensbescherming mee te nemen als eisen bij de ontwikkeling van nieuw beleid of het ontwerp van nieuwe systemen waarmee persoonsgegevens worden verwerkt. Dit wordt privacy door ontwerp en standaardinstellingen genoemd.⁶¹ Het startpunt is dat de sportvereniging voor de gegevensverwerking dient na te denken hoe de persoonsgegevens in desbetreffende ICT-systemen worden verwerkt en hoe deze systemen een passend veiligheidsniveau bieden (privacy door ontwerp). Als deze systemen eenmaal staan moeten de beveiligingsmaatregelen als standaard worden opgenomen (privacy door standaardinstellingen).

De sportvereniging dient de persoonsgegevens te beveiligen.⁶² Ze moet technische en organisatorische maatregelen hiervoor treffen. De sportvereniging moet vaststellen wat het risico voor de betrokkene is en hier passende maatregelen voor treffen. Deze maatregelen moeten ze tussentijds evalueren. De AVG geeft niet concreet aan wat passende organisatorische maatregelen zijn, maar geeft wel een aantal voorbeelden.⁶³ Een hiervan is het pseudonimiseren en versleutelen van persoonsgegevens.⁶⁴ Ook voor technische organisatorische maatregelen zijn voorbeelden te noemen, zoals wachtwoordbeleid, firewall, antivirussoftware en het creëren van bewustwording bij de medewerkers die met de persoonsgegevens werken.⁶⁵

In sommige gevallen is het voor de verwerkingsverantwoordelijke verplicht om een Functionaris Gegevensbescherming (hierna FG) aan te stellen. Dit is iemand die intern toezicht houdt op de naleving van de AVG. Ook adviseert hij hierin en is hij het aanspreekpunt voor de betrokkenen.

⁵⁹ Zie artikel 30 AVG.

⁶⁰ Schermer 2017, p.4.

⁶¹ Zie artikel 25 AVG.

⁶² Zie artikel 24 AVG.

⁶³ Zie artikel 32 lid 1 AVG.

⁶⁴ Zie artikel 4 lid 4 AVG.

⁶⁵ Van den Eijnden e.a. 2018, p. 44.

Deze verplichting is er voor drie gevallen: voor overheidsinstanties, wanneer de verwerking bestaat uit regelmatige stelselmatige observatie van betrokkenen of wanneer er grootschalige verwerking van bijzondere categorieën persoonsgegevens plaats vindt (artikel 37 AVG). De sportvereniging valt hier niet onder en het is dan ook niet verplicht om een FG aan te stellen. Ook al is het niet verplicht, het is toch raadzaam om een persoon binnen de sportvereniging aan te stellen als aanspreekpunt indien de mogelijkheid hiertoe bestaat.

De volgende verplichting die AVG in sommige gevallen stelt is een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling.⁶⁶ Dit is een instrument om de effecten van een voorgenomen verwerkingsactiviteit op de bescherming van de persoonsgegevens in kaart te brengen. Het is verplicht gesteld in gevallen waarin de gegevensverwerking een hoog risico met zich mee brengt. Een hoog risico is een open norm, maar in drie gevallen is dit in ieder geval aan de orde: bij een geautomatiseerde beoordeling van personen, de grootschalige verwerking van bijzondere persoonsgegevens en het grootschalig monitoren van openbare ruimtes. Voor een sportvereniging zal deze verplichting dus niet gelden, omdat de verwerking van de persoonsgegevens geen hoog risico met zich mee brengt.

Het is voor de sportvereniging ook verplicht gesteld om een datalek te melden. Van een datalek is sprake wanneer de persoonsgegevens in handen van derden zijn gekomen, die geen toegang tot die gegevens zouden mogen hebben. Het datalek moet binnen 72 uur na ontdekking gemeld worden bij de Autoriteit Persoonsgegevens.⁶⁷ Ook moeten de betrokkenen op de hoogte worden gesteld indien het datalek een hoog risico voor de betrokkenen met zich mee brengt.⁶⁸ Er hoeft geen melding te worden gedaan als het datalek geen risico voor de betrokkenen met zich mee brengt, echter moet het wel gedocumenteerd worden.⁶⁹

Ten slotte is het voor de sportvereniging verplicht om een overeenkomst met de verwerkers op te stellen.⁷⁰ Hierin worden de afspraken tussen de sportvereniging en de verwerker opgenomen. De AVG eist dat de overeenkomst schriftelijk of elektronisch wordt aangegaan.⁷¹ De inhoud van de met iedere verwerker te sluiten overeenkomst wordt in detail uiteengezet in artikel 28 AVG.⁷²

2.11 Rechten van betrokkenen

De AVG geeft de betrokkenen een aantal rechten ten aanzien van de verwerking van hun persoonsgegevens. De sportvereniging dient hier gehoor aan te geven. Zij moeten deze rechten faciliteren, door bijvoorbeeld een standaardformulier beschikbaar te stellen, zonder er kosten in rekening voor te brengen. Binnen een maand na ontvangst van het verzoek van de betrokkene dient het de betrokkene te informeren over de uitvoering hiervan.

Ten eerste heeft de betrokkene het *recht op informatie*. De betrokkene moet worden geïnformeerd over de gegevensverwerking. Er wordt verschil gemaakt tussen informatie die bij de betrokkene is verzameld en informatie die niet van de betrokkene is verkregen. Artikel 13 AVG geeft aan waarover je de betrokkene moet informeren, als de informatie van hem is verkregen. Je moet de betrokkene informeren over de identiteit en de contactgegevens van de verwerkingsverantwoordelijke. Ook moet je het doel voor de verwerking van de persoonsgegevens mededelen.

⁶⁶ Zie artikel 35 AVG.

⁶⁷ Zie artikel 33 lid 1 AVG.

⁶⁸ Zie artikel 34 lid 1 AVG.

⁶⁹ Zie artikel 33 lid 5 AVG.

⁷⁰ Zie artikel 28 lid 3 AVG.

⁷¹ Zie artikel 28 lid 9 AVG.

⁷² De Vries & Goudsmit, NJB 2016.

Daarnaast moet je informatie verschaffen over de grondslag waarop je de verwerking baseert. Ook moet je de eventuele ontvangers of categorieën ontvangers van de persoonsgegevens mededelen. Ten slotte moet je ook het voornemen om gegevens door te sturen naar een land buiten de EU aan de betrokkene door geven.

Als de gegevens verder verwerkt worden voor een ander doel dan waarvoor de gegevens verzameld zijn, moet er opnieuw informatie gegeven worden aan de betrokkene over dat andere doel. Alleen wanneer de betrokkene deze informatie al heeft hoeft dit niet. De informatie hoeft dus maar een keer verstrekt te worden, tenzij er iets veranderd in de doelstelling, grondslag of categorieën persoonsgegevens die verwerkt worden.⁷³ Ten slotte bepaalt artikel 14 AVG dat naast de eerder genoemde informatie ook de betrokken categorieën van persoonsgegevens moet verstrekken aan de betrokkene, als de gegevens niet bij de betrokkene zijn verzameld.

Er zijn hier wel uitzonderingen op. Als de betrokkene voldoende op de hoogte is van de verwerking hoeft dit niet. Ook vervalt de informatieverplichting als er sprake is van onmogelijkheid of een onevenredige inspanning om de betrokkene te informeren.⁷⁴ Om uitvoering te geven aan deze informatieplicht moet een privacyverklaring gemaakt worden.

Daarnaast heeft de betrokkene het recht om zijn persoonsgegevens in te zien. De sportvereniging dient hier gehoor aan te geven. Zij moet ook, indien de betrokkene hierom vraagt, een kopie van de gegevens verstrekken. Dit wordt het *recht van inzage* genoemd.⁷⁵ Hierbij moet je wel de identiteit van de betrokkene vast stellen, zodat het zeker is dat degene die het verzoek doet ook echt de betrokkene is.⁷⁶

De betrokkene heeft ook het *recht op rectificatie*.⁷⁷ Dit houdt in dat indien de sportvereniging over verouderde gegevens beschikt de betrokkene het recht heeft om de gegevens te laten verbeteren, aan te laten vullen of te laten verwijderen. Ook moet je andere partijen aan wie gegevens door zijn gegeven op de hoogte brengen van de wijziging(en), tenzij dit onmogelijk is of een onevenredige inspanning kost.

Daarnaast heeft de betrokkene *recht op verwijdering van gegevens en vergetelheid*. De betrokkene heeft in aantal gevallen het recht om zijn gegevens te laten verwijderen:

- Wanneer er sprake is van een onrechtmatige verwerking
- Wanneer een toestemming wordt ingetrokken
- Wanneer de gegevens niet langer nodig zijn voor de doeleinden
- Wanneer er gegrond bezwaar is gemaakt tegen de verwerking
- Wanneer het gegevens zijn verzameld in verband met een rechtsreeks aanbod van internetdiensten aan een kind.

In de verlenging van het recht op verwijdering, is er het recht op vergetelheid.⁷⁸ Dit recht vloeit voort uit jurisprudentie.⁷⁹ Hiervan is sprake als de sportvereniging de gegevens openbaar heeft gemaakt. Zij is dan verantwoordelijk om andere verwerkingsverantwoordelijke op de hoogte te stellen van het feit dat de betrokkene de gegevens gewist wil hebben. De sportvereniging moet dan naast het feit dat de gegevens uit eigen systemen worden gewist redelijke maatregelen nemen om ook andere verwerkingsverantwoordelijken op de hoogte te stellen van dit verzoek.

Vervolgens heeft de betrokkene het *recht op beperking van de verwerking*. Dit recht houdt in dat de betrokkene in bepaalde gevallen, genoemd in artikel 18 lid 1 AVG, de sportvereniging kan opdragen om de gegevensverwerking te onderbreken.

⁷³ Overweging 62 Preambule AVG.

⁷⁴ Overweging 61 Preambule AVG

⁷⁵ Zie artikel 15 AVG.

⁷⁶ Overweging 63 & 64 Preambule AVG

⁷⁷ Zie artikel 16 AVG.

⁷⁸ Zie artikel 17 AVG.

⁷⁹ HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317 (Google/Costeja)

In de gevallen waar dit mogelijk is kan de verwerkingsverantwoordelijke de gegevens tijdelijk niet beschikbaar maken, over brengen naar een ander systeem of ze van de website halen.

Daarnaast heeft de betrokkene het *recht op verzet*. Met dit recht kan de betrokkene bezwaar maken tegen de verwerking van zijn persoonsgegevens. De verwerkingsverantwoordelijke moet hier gehoor aan geven en de verwerking staken.

Tevens heeft de betrokkene het *recht op dataportabiliteit* (het recht op gegevensoverdraagbaarheid).⁸⁰ De betrokkene heeft zeggenschap over zijn gegevens en kan de sportvereniging om een kopie van zijn persoonsgegevens vragen. De betrokkene kan dan zijn gegevens makkelijk meenemen naar een andere verwerkingsverantwoordelijke. Dit recht kan enkel uitgevoerd worden indien er sprake is van een geautomatiseerde verwerking die de toestemming of overeenkomst als grondslag heeft. In het geval van een sportvereniging is dit dan ook aan de orde.

Tenslotte is er nog het *recht om niet onderworpen te worden aan geautomatiseerde individuele besluitvorming*. Maar van dit recht zal geen sprake zijn bij een sportvereniging en wordt daarom ook niet verder besproken.

2.12 De Autoriteit Persoonsgegevens, de sancties en aansprakelijkheid

De Autoriteit Persoonsgegevens (hierna AP) is het bestuursorgaan in Nederland dat belast is met het toezicht op de naleving van de AVG. In het verleden werd de AP weggezet als een privacy waakhond zonder sterke bevoegdheden, maar door de regels van de AVG mag de AP niet (meer) onderschat worden.

De taken van de AP zijn toezicht houden, advisering, voorlichting, informatieverstrekking en verantwoording.⁸¹ Voor het uitvoeren van deze taken hebben ze een aantal bevoegdheden gekregen.

Naast de bevoegdheid om administratieve geldboetes te kunnen opleggen kan het AP andere corrigerende maatregelen nemen.⁸² Ze kan bijvoorbeeld waarschuwen (bij een waarschijnlijke inbreuk), berispen, of een verwerkingsbeperking/verwerkingsverbod opleggen. De administratieve boete kan in plaats van een andere maatregel worden opgelegd, maar ook naast een andere maatregel, gelet op de omstandigheden van het geval.⁸³

Ook kan de betrokkene zelf actie ondernemen als hij van mening is dat de verwerking van zijn persoonsgegevens in strijd is met de AVG. Ten eerste kan de betrokkene zelf een klacht indienen bij de AP of een civielrechtelijke procedure starten. Ook kan de betrokkene een schadevergoeding eisen.⁸⁴ Hij kan de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker aansprakelijk stellen als hij van mening is dat hij materiële of immateriële schade heeft geleden als gevolg van een overtreding van de AVG. Een verwerkingsverantwoordelijke of verwerker is niet aansprakelijk als hij kan bewijzen dat hij hier op geen enkele manier verantwoordelijk voor is.⁸⁵

⁸⁰ Zie artikel 20 AVG.

⁸¹ Zie artikel 57 AVG.

⁸² Zie artikel 58 lid 2 onder b t/m j AVG.

⁸³ Artikel 83 lid 2 AVG.

⁸⁴ Artikel 82 AVG.

⁸⁵ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p. 92.

2.13 De deelconclusie

Dit hoofdstuk heeft het juridisch kader van de privacywetgeving besproken. Met name is aandacht besteed aan een onderdeel van privacy, namelijk de persoonsgegevens. In de grondwet en internationale verdragen is bepaald dat iedereen recht heeft op privacy. Een onderdeel hiervan is het recht op bescherming van persoonsgegevens. De AVG bepaalt hier de regels over. De sportvereniging valt onder zowel het materiele als het territoriale toepassingsgebied van de AVG, omdat ze aan geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens doen of deze gegevens opslaan in een bestand en de sportvereniging bevindt zich in Tilburg. De juridische hoedanigheid van de sportvereniging is die van een verwerkingsverantwoordelijke, omdat zij degene is die bepaalt welke persoonsgegevens worden verzameld, met welk doel dit gebeurt en de manier waarop dit gebeurt. De sportvereniging moet bij de gegevensverwerking de beginselen die genoemd zijn in artikel 5 van de AVG in acht nemen. De sportvereniging is verantwoordelijk voor de naleving van de beginselen en moet deze kunnen aantonen. De gegevensverwerking moet voldoen aan de eisen van een rechtmatige verwerking. De verwerking mag alleen plaatsvinden als er sprake is van een welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd doel. De sportvereniging moet het doel dus vooraf duidelijk omschrijven. Daarnaast moet het een rechtsgrondslag hebben. Voor een sportvereniging zal dit doorgaans ofwel de toestemming zijn ofwel de overeenkomst. Daarnaast kan het gerechtvaardigd belang of de wettelijke verplichting een grondslag vormen voor een rechtmatige gegevensverwerking.

De sportvereniging heeft als verwerkingsverantwoordelijke een aantal plichten. De sportvereniging moet niet enkel aan de eisen van de AVG voldoen, zij moeten deze ook kunnen aantonen. Deze verantwoordingsplicht staat centraal in de AVG. De sportvereniging heeft een registerplicht. Hieruit moet blijken welke verwerkingsactiviteiten plaats vinden. Ook is het verplicht om de gegevens op een passende manier te beveiligen. De sportvereniging is niet verplicht om een FG aan te stellen. Desondanks is het wel raadzaam om een persoon binnen de organisatie aan te stellen die zich bezighoudt met de verwerking van persoonsgegevens. Ook is het voor de sportvereniging niet verplicht om een of gegevensbeschermingseffectenbeoordeling uit te voeren. Indien er een datalek is ontstaan is het voor de sportvereniging verplicht om dit te melden bij de AP en in sommige gevallen aan de betrokkene. Ten slotte is het voor de sportvereniging verplicht om met verwerkers een overeenkomst af te sluiten. De betrokkenen hebben een aantal rechten waaraan de sportvereniging gehoor dient te geven. De sportvereniging is verplicht om hieraan mee te werken en deze kosteloos te faciliteren. In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk is de toezichthoudende autoriteit besproken. De bevoegdheden en taken van de AP zijn in de AVG vastgelegd. Bij niet naleving van de regels van de AVG heeft de AP bevoegdheid om corrigerende maatregelen te nemen, waaronder de administratieve boete. Ook kan de betrokkene zelf actie ondernemen door een klacht in te dienen bij de AP, en zo kan er een schadevergoeding worden geëist van de sportvereniging.

Hoofdstuk 3 De privacy in een sportvereniging

In dit hoofdstuk komen een aantal onderwerpen aan bod die van belang zijn voor een sportvereniging. De regels van de AVG raken deze onderwerpen. Achtereenvolgens worden de ledenadministratie, de wedstrijdadministratie, talen en topsport en marketing en beeldmateriaal behandeld.

3.1 De ledenadministratie

Bij het inrichten en gebruiken van de ledenadministratie moet een sportvereniging zich houden aan de verplichtingen die uit de privacywetgeving voortvloeien. Allereerst moet de verwerking van de persoonsgegevens voldoen aan de eisen van de AVG zoals eerder in hoofdstuk 2 is besproken. In een ledenadministratie mogen niet meer gegevens worden opgenomen dan noodzakelijk is voor de vervulling van de doeleinden waarvoor je de gegevens verwerkt. Vaak wordt er bij aanmelding gevraagd om een kopie van een legitimatiebewijs, echter mag dit niet. De sportvereniging mag een nieuw lid wel verzoeken om zich te legitimeren, maar op een paspoort staan meer gegevens dan de vereniging nodig heeft. De vereniging mag alleen de noodzakelijke gegevens van het paspoort overnemen.⁸⁶ Een ander punt waar een vereniging bedacht op moet zijn, is het verstrekken van de ledenlijst aan de andere leden. Dit mag enkel als de ledenvergadering hier een positief besluit over heeft genomen.⁸⁷ Ook mag dit alleen als het een beperkte ledenlijst is met enkel gegevens die nodig zijn om contact met elkaar te kunnen opnemen. De AP is van oordeel dat het online publiceren van een ledenlijst slechts is toegestaan op een voor leden afgeschermd webpagina. Als een vereniging dus mogelijk maakt dat leden elkaar kunnen opzoeken via een app of website, dan moet ervoor worden gezorgd dat de informatie uitsluitend voor eigen leden beschikbaar is.⁸⁸ Als de algemene ledenvergadering toestemming heeft gegeven mogen de persoonsgegevens door worden gegeven voor marketingdoeleinden of aan sponsors. De toestemming van de leden is dan niet nodig, omdat dit dan gebeurt op grond van het gerechtvaardigd belang. Als de algemene ledenvergadering geen toestemming heeft gegeven dan is er wel uitdrukkelijke toestemming nodig van de leden.⁸⁹ De vereniging moet de bewaartermijn van deze gegevens in acht nemen. De gegevens van het lid hoeven niet gelijk bij uitschrijving te worden verwijderd. Ze mogen conform het Vrijstellingsbesluit tot maximaal twee jaar na het einde van het lidmaatschap nog bewaard worden. Voor informatie die valt onder de fiscale bewaarplicht geldt een periode van 7 jaar. Ook mogen de gegevens voor statische, wetenschappelijke of historische doeleinden worden gebruikt. Wel moet er dan op gelet worden dat deze gegevens niet voor andere doelen worden gebruikt en mag alleen de relevante informatie bewaard worden.⁹⁰

Ten slotte is het van belang voor een sportvereniging om te weten dat bij het uitbesteden van de ledenadministratie aan bijvoorbeeld Sportlink, het verplicht is dat er een verwerkersovereenkomst wordt afgesloten.

3.2 Wedstrijdadministratie

Een sportvereniging moet zich bij het publiceren van wedstrijdinformatie, zoals uitslagen standen en ranglijsten ook bewust zijn van het feit dat deze persoonsgegevens kunnen bevatten. Dit is het geval wanneer er bijvoorbeeld namen van de sporters worden vermeld. Hier moet dan ook toestemming voor worden gevraagd of de vereniging moet aantonen dat er een gerechtvaardigd belang is bij de publicatie. Dit geldt niet voor wedstrijdinformatie waar uitsluitend teaminformatie wordt gepubliceerd.⁹¹

⁸⁶ Van der Jagt 2012, p. 77.

⁸⁷ Van der Jagt 2012, p. 79.

⁸⁸ 'Waar moet een vereniging rekening mee houden', knhb.nl.

⁸⁹ Dekker e.a. 2017, p. 32.

⁹⁰ Dekker e.a. 2017 p.33

⁹¹ Dekker e.a. 2017 p. 29

3.3 Talent en topsport

Op het niveau van topsport verwerkt een vereniging vaak meer en extra gevoelige gegevens, zoals gezondheidsgegevens.

Het is in principe verboden om zulke gegevens te verwerken, maar er zijn uitzonderingsgronden. Een daarvan is de uitdrukkelijke toestemming van het lid. Deze toestemming moet wel worden vastgelegd, bijvoorbeeld in een contract.⁹² De toestemming kan ook op een andere manier worden vastgelegd, als de sportvereniging maar kan aantonen dat de toestemming is verkregen.

3.4 Marketing

Voor het versturen van ongevraagde elektronische berichten heb je toestemming nodig van de ontvanger. Het gaat hierbij niet alleen om pure reclameboodschappen, maar ook nieuwsbrieven vallen onder dit zogenoemde 'SPAM-verbod'. De toestemming mag niet opgenomen worden in de algemene voorwaarden of in een privacyverklaring. De vereniging moet de toestemming apart en expliciet vragen.⁹³ Opt-out (je vraagt niet vooraf toestemming, maar biedt wel gelegenheid om uit te schrijven) is dus onvoldoende.

Daarnaast geldt: ook al heb je toestemming, je moet ontvangers altijd een eenvoudige gelegenheid bieden tot uitschrijving voor zulke berichten.⁹⁴ Er is wel een uitzondering hierop, namelijk het versturen van nieuwsbrieven aan leden. Voorwaarde is dat deze nieuwsbrieven de leden enkel informeren over de organisatie van de vereniging, zoals de uitnodiging voor een verenigingsevenementen, wedstrijduitslagen etc. Zolang een nieuwsbrief uitsluitend dit soort berichten bevat, heb je geen uitdrukkelijke toestemming nodig van een lid.⁹⁵

En ook hier geldt als de sportvereniging de nieuwsbrieven via een externe partij aanbiedt, dan geldt de verplichting om een verwerkersovereenkomst af te sluiten met deze partij.

3.5 Beeldmateriaal

Een van de veel gestelde vragen vanuit de verenigingen is de publicatie van beeldmateriaal. Foto's en videomateriaal zijn persoonsgegevens en in sommige gevallen bijzondere persoonsgegevens. Dit laatste is het geval wanneer het materiaal duidelijk maakt wat het ras of geloof is van degene op de foto of video. De AP is echter van mening dat het materiaal geen bijzondere persoonsgegevens betreft als de verantwoordelijke niet het doel heeft om onderscheid te maken naar ras of geloof. Dit is bij een sportvereniging dan ook meestal niet van toepassing, omdat ze niet het doel hebben om dit onderscheid te maken. Het valt dan onder gewone persoonsgegevens. Voor het maken en publiceren van beeldmateriaal moet de sportvereniging toestemming hebben of een gerechtvaardigd belang hebben als er personen herkenbaar in beeld zijn.⁹⁶ Een gerechtvaardigd belang is bijvoorbeeld de promotie van de vereniging of wedstrijdverslaggeving. Er mogen dus wel beelden van wedstrijden gepubliceerd worden, maar de sportvereniging moet ervoor zorgen dat leden en toeschouwers op enige manier zijn geïnformeerd over de beeldopnamen. Dat kan bijvoorbeeld in huisreglementen of met behulp van een bordje op het terrein.⁹⁷ De toestemmingsbepaling kan geregeld worden in de lidmaatschapsvoorwaarden, maar ook kan via een modelcontract kan toestemming worden bewerkstelligd. Bij minderjarigen moet de sportvereniging extra voorzichtig zijn en uitdrukkelijke toestemming aan de ouder of voogd vragen.⁹⁸ De sportvereniging moet wel rekening houden met het feit dat iemand die toestemming geeft voor het maken van een foto, daarmee niet per definitie toestemming geeft voor de publicatie ervan.

⁹² Dekker e.a. 2017 p. 33.

⁹³ Dekker e.a. 2017 p. 36.

⁹⁴ 'Waar moet een vereniging rekening mee houden', knhb.nl.

⁹⁵ Dekker e.a. 2017 p. 35.

⁹⁶ 'Waar moet een vereniging rekening mee houden', knhb.nl.

⁹⁷ 'Waar moet een vereniging rekening mee houden', knhb.nl.

⁹⁸ Dekker e.a. 2017 p. 40.

Een herkenbaar in beeld gebrachte persoon heeft het recht om zich te verzetten tegen publicatie van de beelden. In de regel zal de vereniging gehoor moeten geven aan een dergelijk verzoek. Wil de vereniging niet aan een dergelijk bezwaar toegeven, dan is het wenselijk om deskundig advies in te winnen.⁹⁹ Deze regels zijn ook van toepassing bij het plaatsen van het beeldmateriaal op social media. Er moet dus toestemming hiervoor worden gevraagd en in het geval van minderjarigen ook aan hun wettelijke vertegenwoordigers.

3.6 De deelconclusie

In dit hoofdstuk zijn een aantal privacy onderwerpen die voor een sportvereniging van belang zijn besproken. Allereerst is er aandacht besteed aan de ledenadministratie. De vereniging mag bij een aanmelding van een lid wel vragen om legitimatie, maar een kopie vragen van dit legitimatiebewijs is niet toegestaan. Het legitimatiebewijs bevat meer gegevens dan noodzakelijk is om een lid in te schrijven. Dit mag alleen als er sprake is van een beperkte ledenlijst en de algemene ledenvergadering hier toestemming voor heeft gegeven. Ook kan de algemene ledenvergadering toestemming geven om de ledenlijst door te geven aan sponsors voor marketing doeleinden. Er is dan geen toestemming van de leden nodig.

Tevens mogen de gegevens van de ledenlijst maximaal 2 jaar na uitschrijving van het lid nog bewaard worden. Vervolgens is de wedstrijdadministratie besproken. Wanneer deze gegevens enkel teaminformatie bevatten is er geen grondslag nodig voor de publicatie, omdat dit geen persoonsgegevens bevat. Wanneer dit wel het geval is moet er sprake zijn van toestemming of een gerechtvaardigd belang. Ook is er aandacht besteed aan privacy en topsport. Een vereniging moet er op bedacht zijn dat er hier vaak sprake is van bijzondere persoonsgegevens, zoals gezondheidsgegevens. Voor de verwerking hiervan is er uitdrukkelijke toestemming nodig. Daarnaast is er besproken dat er voor het versturen van ongevraagd elektronische berichten toestemming nodig is van de ontvanger. In beginsel geldt dit ook voor nieuwsbrieven, maar voor een vereniging is er een uitzondering als deze nieuwsbrieven geen reclame bevatten en enkel naar leden worden verstuurd. Ten slotte is beeldmateriaal en privacy aan bod gekomen.

Beeldmateriaal zonder het doel onderscheid te maken in ras of geloof valt onder gewone persoonsgegevens. Er moet dan sprake zijn van toestemming of een gerechtvaardigd belang.¹⁰⁰ De toestemmingsbepaling kan geregeld worden in de lidmaatschapsvoorwaarden. Bij minderjarige moet de sportvereniging extra voorzichtig zijn en uitdrukkelijke toestemming aan de ouder of voogd vragen. Ook moet de sportvereniging bedacht zijn op het recht van verzet van een betrokkene. Indien het voor een vereniging niet bezwaarlijk is dient hij gehoor te geven aan het verzoek om beeldmateriaal te verwijderen.

⁹⁹ 'Privacy de sportclub marketing en online publicatie', knmv.nl.

¹⁰⁰ 'Waar moet een vereniging rekening mee houden', knhb.nl.

Hoofdstuk 4 De werkwijze van de Tilburgse sportvereniging

Om goed inzicht te krijgen in de huidige werkwijze en de behoefte naar ondersteuning van de Tilburgse sportverenigingen te onderzoeken, zouden alle 157 verenigingen moeten worden geïnterviewd. In de tijdspanne van dit onderzoek is dit niet mogelijk. Om toch een representatief beeld te krijgen van deze werkwijze en behoefte, is ervoor gekozen om een categorisatie te maken in de verenigingen. Er is gekozen om een viertal verenigingen te onderzoeken: een met een kleine, een middel en een groot ledenbestand. Ook is er gekozen om een vereniging met een speciale doelgroep te onderzoeken. Hieronder wordt er per vereniging een toelichting gegeven over hoe binnen hun organisatie privacy een rol speelt en aan welke ondersteuning er behoefte is

4.1 De Doordouwers

De Doordouwers is een kleine bowlingvereniging met 64 leden. Het bestaat 20 jaar (sinds 1998). Het bestuur bestaat uit drie personen, de voorzitter, de penningmeester en de secretaris. De vereniging werkt met mindervalide spelers. De meeste spelers zijn niet in staat om juridisch gezien toestemming te geven. Ze hebben geen tekenbevoegdheid. Dit is voor de vereniging een probleem.¹⁰¹

Gegevensverwerking in de vereniging

De vereniging verwerkt NAW-gegevens en medische gegevens van de leden. Deze worden deels op de computer en deels op de Cloud van de bestuurder (dhr. K. Hennen) bewaard. Ook op de website staan gegevens. Ze werken met drie groepen spelers. Elke groep heeft zijn eigen vrijwilliger die de baanbegeleiding doet. Deze vrijwilliger heeft een inlogcode op de website om bij de minimale gegevens te kunnen, zoals telefoonnummer en naam. Volgens de bestuurder zouden hier ook medische gegevens bij moeten, maar hij weet niet of dit toegestaan is en hoe hier mee om te gaan. De website is volledig beveiligd met inlogcodes, bij driemaal een verkeerde code kan men niet meer inloggen. Ook is er een speciaal antivirusprogramma.

De betrokkenen zijn op de hoogte van de gegevens die van hen verwerkt worden.

Daarnaast wordt er elke keer toestemming gevraagd om foto's te gebruiken voor de website of social media.

Er zijn op dit moment geen externe gebruikers van de gegevens, alles wordt door de bestuurder zelf gedaan.

Momenteel is er ook geen privacy beleid in de vereniging. Ook is er nog geen beleid gemaakt omtrent een datalek. De bestuurder heeft hier wel een stappenplan over gezien, maar heeft dit nog niet voor de vereniging op papier gezet.

Op de volgende pagina volgt een korte samenvatting op de gegevensverwerking binnen de vereniging:

Welke gegevens worden er verwerkt?	De naam, achternaam, geboortedatum, adres en medische gegevens van de leden.
Hoe vaak worden deze gegevens verwerkt?	Eenmalig via het inschrijfformulier dat de betrokkene bij aanmelding invult.
Met welk doel worden deze gegevens verwerkt?	De gegevens worden verwerkt om lid te kunnen worden van de vereniging. Daarnaast zijn de medische gegevens van belang om in te grijpen bij een noodsituatie. Ook worden de gegevens verwerkt om wedstrijden mogelijk te maken en foto's voor publiciteit.

¹⁰¹ Zie bijlage 1 interview de Doordouwers.

Waar worden deze opgeslagen?	In de Cloud en op de computer. Ook op de website is er toegang tot de gegevens.
Wie heeft er toegang tot deze gegevens?	De bestuurder heeft toegang tot alle gegevens. De vrijwilligers hebben toegang tot de gegevens, behalve de medische gegevens. (Is dit iets wat je ook kunt gebruiken? Tot welke gegevens wel en geen toegang?
Hoe worden deze gegevens beschermd?	De computer en website hebben inlogcodes en een speciaal antivirusprogramma.
Hoe lang worden deze gegevens bewaard?	De gegevens worden bewaard zolang de betrokkene lid is van de vereniging

Informatievoorziening

De bestuurder geeft aan veel informatie via NOC*NSF te hebben ontvangen, maar het gaat altijd alleen over de valide speler. Ook van het internet heeft hij veel informatie verzameld. Hij geeft aan dat de grootse uitdaging met betrekking tot de AVG dan ook zal zijn om het aan te passen aan zijn doelgroep.

Ondersteuningsbehoefte

De vereniging heeft het meeste behoefte aan voorbeeldformulieren, zoals toestemmingsformulieren, verwerkersovereenkomsten en protocollen. Het is volgens de bestuurder moeilijk om de bewoordingen hierin goed te kunnen formuleren. Ook zou hij graag meer aandacht voor de mindervalide speler willen zien.

De vragen die hij graag beantwoord ziet hebben:

- Het onderwerp dat momenteel niet duidelijk is, zoals eerder aangegeven, de uitdrukkelijke toestemming van iemand die niet tekenbevoegd is.
- Ook is hij benieuwd hoe men moet omgaan met toestemming die ingetrokken is, nadat men foto's heeft gebruikt voor bijvoorbeeld foldermateriaal.
- Hij wil ook graag weten of het verplicht is om de betrokkene aan te bieden om zich digitaal te kunnen uitschrijven (via de website) (kopje ledenadministratie? Een vraag die je wellicht kunt toevoegen?

4.2 RBT'98

RBT'98 is van een oorsprong een reddingsbrigade vereniging, maar een aantal jaren geleden zijn ze uitgebreid met een onderwatersportafdeling en een zwemlesafdeling. Ze hebben op dit moment 310 leden en 60 vrijwilligers. Het bestuur bestaat uit zes personen, een voorzitter, penningmeester, secretaris en van elke afdeling een afdelingsvoorzitter. De voorzitter is degene die zich met privacy bezighoudt in de vereniging, maar ook de secretaris is op dit moment veel bezig met de AVG.¹⁰²

Gegevensverwerking in de vereniging

De vereniging verwerkt naast de NAW-gegevens ook medische gegevens van de leden. Het gaat voornamelijk om gezondheidsproblemen van de kinderen die de zwemlessen krijgen. Het is van belang om dit te weten, zodat de kinderen veilig kunnen zwemmen. De gegevens worden via Sportlink (een ledenadministratieprogramma) bijgehouden. Daarnaast hebben de trainers een lijst met naam en telefoonnummer van de leden, maar ook in dit geval weer medische gegevens die van belang zijn om te weten tijdens de zwemlessen. De overige gegevens zijn alleen te raadplegen door de penningmeester en secretaris.

¹⁰² Zie bijlage 2 interview RBT'98

De betrokkenen weten welke gegevens van hun worden verwerkt. Ze vullen een aanvraagformulier in, maar ze weten (nog) niet dat deze gegevens worden opgeslagen. Als ze het digitaal invullen dan weer wel, omdat er dan een privacyverklaring bij zit.

De enige externe gebruiker van de gegevens is Sportlink. De vereniging heeft ze al benaderd om een overeenkomst af te sluiten, maar Sportlink heeft hier geen gehoor aan gegeven. De vereniging heeft momenteel ook nog geen privacy beleid, maar het wordt in aanloop naar de AVG wel ontwikkeld. Ook zijn ze op de hoogte van de procedure omtrent een datalek en ook dit zal opgenomen worden in het beleid. Tevens is er al nagedacht over de rechten van betrokkenen. Op het moment dat een verzoek binnenkomt zal dat verzoek naar de secretaris gaan.

Hieronder volgt een korte samenvatting op de gegevensverwerking binnen de vereniging:

Welke gegevens worden er verwerkt?	De naam, achternaam, geboortedatum, adres, foto's en medische gegevens van de leden.
Hoe vaak worden deze gegevens verwerkt?	Eenmalig bij de inschrijving van de betrokkene.
Met welk doel worden deze gegevens verwerkt?	Om een betrokkene in te schrijven en de medische gegevens zijn van belang om een veilige (zwem)omgeving te bieden. Ook worden er foto's gebruikt op de facebookpagina voor publiciteit.
Waar worden deze gegevens opgeslagen?	De gegevens worden via een extern programma, Sportlink, beheerd. De toegang hiertoe is via de computer van de vereniging. Daarnaast hebben de trainers eigen (op papier) lijsten met gegevens van de leden in beheer. Deze worden in een map bewaard. Deze map ligt tijdens de zwemlessen op het zwembad. Na afloop van de zwemlessen moet deze in een afgesloten kast worden bewaard.
Wie heeft er toegang tot deze gegevens?	De secretaris en de penningmeester zijn de enige die toegang hebben tot de gegevens. De gegevens die in de map staan zijn voor de trainers te raadplegen. (Mag dit nog in de toekomst?)
Hoe worden deze gegevens beschermd?	De gegevens die door Sportlink worden beheerd zijn beveiligd met inlogcodes en een antivirusprogramma. De gegevens die voor de trainers te raadplegen zijn worden bewaard in een map in een afgesloten kast.
Hoe lang worden deze gegevens bewaard?	De gegevens worden bewaard zolang de betrokkene lid is van de vereniging

Informatievoorziening

De vereniging is al langere tijd bezig met de AVG. In 2016 hebben ze al een themabijeenkomst gevolgd van Contour de Twern en onlangs een van de Gemeente Tilburg. Ook via de sportbond NOC*NSF en de reddingsbrigade Nederland hebben ze veel informatie ontvangen. Ze hebben een speciale inlogcode gekregen om via de site www.avgverenigingen.nl kosteloos een stappenplan te downloaden.

De grootste uitdaging voor de vereniging is om bewustwording bij de vrijwilligers te creëren. Het komt namelijk weleens voor dat zij minder goed om gaan met de gegevens van leden.

Ondersteuningsbehoefte

De vereniging heeft het meeste behoefte aan een eenduidig advies. Op dit moment zien ze door de bomen het bos niet meer door alle informatie. Het is moeilijk om uit al deze informatie te destilleren wat voor de vereniging van belang is. Een checklist of stappenplan vinden zij het belangrijkste. Zo kunnen ze zien of ze de goede stappen nemen en of ze niks zijn vergeten.

De vragen die ze op dit moment hebben:

- Wanneer foto's digitaal worden gebruikt kunnen deze zo verwijderd worden, maar hoe zit het als deze zijn gedrukt?
- Wat zijn de regels over het gebruik van foto's van minderjarigen? Er is ons verteld om deze niet te gebruiken, maar wij als vereniging 'leven' op media als facebook.

4.3 RTV Quriijn

RTV Quriijn is een tennisvereniging met drie bestuursleden, een voorzitter, penningmeester en secretaris. Ze hadden er eerst vijf, maar onlangs zijn er twee weggevallen. Ze hopen binnenkort weer op vijf te komen, omdat ze het met drie bestuursleden te druk hebben.¹⁰³

Gegevensverwerking in de vereniging

De vereniging verwerkt momenteel veel gegevens van de leden, zoals de NAW-gegevens maar ook foto's en de sterkte waarop de leden spelen. Ze verwerken verder geen bijzondere persoonsgegevens.

De gegevens worden via een programma (PC-Leden) bewaard. Hier heeft alleen de penningmeester toegang toe. Er is wel een zogenoemd ahangbord in de gang. Ook hier staan persoonsgegevens op en deze is voor alle leden te raadplegen. De betrokkenen weten welke gegevens van hun verwerkt worden.

Er zijn op dit moment geen externe gebruikers, alles wordt door de penningmeester gedaan.

De vereniging heeft geen privacy beleid, maar daar gaan ze wel naar kijken.

In het verleden is er wel een privacy gerelateerde kwestie ontstaan, doordat een lid een klacht heeft ingediend. De mailadressen van de leden werden destijds doorgegeven aan een derde in verband met een actie die werd gehouden. Het desbetreffende lid heeft hier bezwaar tegen gemaakt. Het mailadres is toen verwijderd.

Hieronder volgt een korte samenvatting op de gegevensverwerking binnen de vereniging:

Welke gegevens worden er verwerkt?	De naam, achternaam, geboortedatum, adres, foto en de sterkte waarop de leden spelen.
Hoe vaak worden deze gegevens verwerkt?	Eenmalig bij de inschrijving van een betrokkene. Daarnaast worden de gegevens door andere leden geraadpleegd om te zien welke banen vrij zijn.
Met welk doel worden deze gegevens verwerkt?	Allereerst om een betrokkene in te schrijven, maar om organisatorische redenen worden de gegevens frequent geraadpleegd.
Waar worden deze opgeslagen?	In de computer van de penningmeester. Hiervoor wordt het programma PC-Leden gebruikt. Ook worden de gegevens opgeslagen op het 'ahangbord'.

¹⁰³ Zie bijlage 3 interview RTV Quriijn

	Dit is een scherm dat in de gang staat. Op dit scherm kan een naam van een lid worden ingevoerd en dan wordt de informatie over hem zichtbaar. Deze informatie bestaat uit de foto van het lid, de naam, telefoonnummer en sterkte waarop hij/zij speelt. Ook is er een 'smoelenboek'. In dit boek staat de foto van het lid met naam, adres, leeftijd en telefoonnummer
Wie heeft er toegang tot deze gegevens?	De penningmeester heeft toegang tot de gegevens die zijn opgeslagen in het programma pc-leden. Het bestuur heeft toegang tot de gegevens in het 'smoelenboek'. De gegevens die in het 'afhangbord' staan zijn voor alle leden van de vereniging te raadplegen.
Hoe worden deze gegevens beschermd?	De gegevens op de computer van de penningmeester worden door inlogcodes beschermd. Het 'smoelenboek' ligt in een kast in de bestuurskamer. De gegevens in het 'afhangbord' zijn niet beschermd.
Hoe lang worden deze gegevens bewaard?	De gegevens worden bewaard zolang de betrokkene lid is van de vereniging

Informatievoorziening

De vereniging heeft veel informatie 'via via' ontvangen, maar ze hebben hier nog niet naar gekeken. Door het 'gat' in het bestuur hebben ze hier ook weinig tijd voor gehad. Ze zijn wel van plan om een lid van het bestuur, Mevr. Visser, hierop in te zetten. Een themabijeenkomst van de gemeente Tilburg op 23 april 2018 staat dan ook op de planning om bezocht te worden. De grootste uitdaging voor de vereniging is om dus een persoon aan te stellen die zich hier mee bezig houdt. Ook valt er organisatorisch nog het een en ander te regelen. Zo zal het 'smoelenboek' en de foto's in het afhangbord moeten verdwijnen.

Ondersteuningsbehoefte

De vereniging wil graag alleen relevante informatie ontvangen en niet overladen worden met informatie die niet van toepassing is op hun situatie. Ook hebben ze behoefte aan makkelijke stappenplannen en/of checklists. De volgende vragen wil de vereniging graag beantwoord zien:

- Is er een onafhankelijk adviesorgaan, waar ze terecht kunnen met vragen over de AVG? Op het moment dat er iets voorvalt waar kunnen ze dan terecht?
- Hoe is het geregeld met de bestuursaansprakelijkheid op moment dat er een sanctie wordt opgelegd?

4.4 SC 'T Zand

SC 'T Zand is een voetbalvereniging met 1500 leden. Het dagelijks bestuur bestaat uit, een voorzitter, een penningmeester en een secretaris. Daarnaast is er het algehele bestuur dat bestaat uit het dagelijks bestuur en de coördinatoren van elke afdeling (dames, pupillen, junioren en senioren). Ook sluit er dan iemand aan van de technische zaken.¹⁰⁴

Gegevensverwerking in de vereniging

De vereniging verwerkt de NAW-gegevens van de leden. Op het inschrijfformulier werd ook om het BSN-nummer en de nationaliteit gevraagd, maar dat wordt er afgehaald. De gegevens staan nog wel opgeslagen, maar deze moeten nog verwijderd worden.

¹⁰⁴ Zie bijlage 4 interview Sc 'T Zand

De gegevens worden verwerkt in het programma Sportlink. Daarnaast hebben ook de trainers lijstjes met gegevens van de leden.

De enige externe gebruiker van de gegevens is momenteel Sportlink. De vereniging is wel in een opstartfase met een externe gebruiker die de contributie inning van ze gaat overnemen, maar dit is nog niet rond. De betrokkenen weten welke gegevens van hun worden verwerkt, omdat de enige input van de leden zelf komt. We hebben geen andere gegevens.

De vereniging heeft op dit moment geen privacy beleid, maar ze zijn wel van plan om deze te gaan ontwikkelen. De secretaris is degene die zich bezighoudt met privacy kwesties binnen de vereniging. Ook zal hij in aanloop naar de AVG degene zijn die het beleid zal ontwikkelen.

Hieronder volgt een korte samenvatting op de gegevensverwerking binnen de vereniging:

Welke gegevens worden er verwerkt?	De naam, achternaam, geboortedatum, adres en BSN-nummers van de leden.
Hoe vaak worden deze gegevens verwerkt?	Eenmalig bij inschrijving van de betrokkene. Daarnaast verwerkt een trainer de gegevens regelmatig om organisatorische redenen.
Met welk doel worden deze gegevens verwerkt?	Om een betrokkene in te schrijven. Daarnaast worden er gegevens verwerkt om wedstrijden mogelijk te maken.
Waar worden deze opgeslagen?	De gegevens worden via een extern programma, Sportlink, beheerd. De toegang hiertoe is via de computer van de vereniging. Daarnaast hebben de trainers eigen lijsten met gegevens van de leden in beheer.
Wie heeft er toegang tot deze gegevens?	Het bestuur heeft toegang tot de gegevens die door Sportlink worden beheerd. Daarnaast hebben trainers toegang tot de (basis) gegevens van de leden, zoals naam en telefoonnummer.
Hoe worden deze gegevens beschermd?	Sportlink beschermt de gegevens met inlogcodes.
Hoe lang worden deze gegevens bewaard?	De gegevens worden bewaard zolang de betrokkene lid is van de vereniging

Informatievoorziening

De vereniging heeft via de KNVB inlogcodes gekregen om een stappenplan te downloaden. Ook heeft de secretaris via de Kluwer Navigator een boek 'Grip op de AVG' geraadpleegd. Hij heeft redelijk veel kennis, ook gezien zijn baan als jurist, en heeft dan ook weinig problemen in het begrijpen van de wettelijke eisen.

Hij heeft veel informatie die nog niet is doorgenomen, maar dit staat wel op de planning. De grootste uitdaging wat hem betreft is de bewustwording creëren bij de vrijwilligers.

Het is volgens hem formeel lastig om de werkwijze van de vereniging helemaal in overeenstemming te krijgen met de AVG, omdat het in de praktijk vaak voorkomt dat trainers telefoonnummers uitwisselen met andere trainers of verenigingen. Het wordt dan ook een hele klus om boven tafel te gaan krijgen wie welke gegevens verwerkt.

Ondersteuningsbehoefte

Er is op dit moment al heel veel informatie beschikbaar, maar daardoor wordt het soms ook onoverzichtelijk. Een vergelijkend onderzoek is dan misschien interessant. De meeste ondersteuning is toch wel gewenst in het uitvoerende gedeelte. Hoe breng je de theorie van de AVG in praktijk, dus hoe geef je hier invulling aan en hoe neem je de rest van de vrijwilligers hierin mee. Voor de rest had de vereniging geen andere vragen.

4.5 De deelconclusie

Na de interviews met de vier verenigingen is naar voren gekomen dat deze allemaal geen privacy beleid hadden, maar wel van plan zijn deze te gaan ontwikkelen. In alle verenigingen is de kennis over de AVG voldoende, maar er zijn nog geen duidelijke maatregelen genomen. De sportbonden hebben voor genoeg informatie gezorgd door stappenplannen beschikbaar te stellen, maar de verenigingen gaven aan dat ze door de bomen het bos niet meer zagen. Er is behoefte aan ondersteuning in de vorm van checklists of stappenplannen die op een makkelijke manier de AVG vertalen. Ze willen graag weten hoe ze praktische invulling kunnen geven aan de theorie. De vereniging met de speciale doelgroep gaf ook aan behoefte te hebben aan informatie die van toepassing is op hun doelgroep. Ook gaven de verenigingen aan dat het een uitdaging is om bewustwording bij de vrijwilligers te creëren. De vragen die de verenigingen tijdens de interviews hebben gesteld zijn verzameld in een document. Deze gaan behandeld worden door de stagiaire van het Tam Vo en vervolgens doorgestuurd worden naar de Sport Supportpartner van de Gemeente Tilburg: de Voort Advocaten Tilburg.

Hoofdstuk 5 De conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zal de centrale vraag worden beantwoord. De centrale vraag luidt als volgt: *'Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan aan het Team Verenigingsondersteuning van de Gemeente Tilburg, zodat zij de Tilburgse sportverenigingen kunnen ondersteunen om hun werkwijze in overeenstemming te krijgen met de Algemene Verordening gegevensbescherming?* De conclusies worden kort besproken, omdat daaruit de aanbevelingen voortvloeien.

5.1 De conclusies

In deze paragraaf worden de voornaamste conclusies die naar voren komen uit dit rapport beschreven. Het Team Vo wil met dit onderzoek graag antwoord op de vraag op welke manier ze de vereniging het beste kunnen ondersteunen bij de invoering van de verplichtingen van de AVG in hun organisatie. Om dit goed in kaart te brengen is het van belang om het juridisch kader te schetsen en de huidige werkwijze van de verenigingen te onderzoeken. Daarnaast is het van belang om te weten aan welke ondersteuningsvormen de vereniging behoefte heeft.

Uit het onderzoek is gebleken dat de sportvereniging een verwerkingsverantwoordelijke is en onder het toepassingsgebied van de AVG valt. Uit het praktijkonderzoek is echter gebleken, dat de verenigingen nog niet voldoen aan het juridisch kader van deze wetgeving. De huidige werkwijze van de verenigingen bevat geen beleid omtrent de verwerking van persoonsgegevens. De verenigingen zullen dan ook op een aantal punten beleid moeten maken om te voldoen aan de verplichtingen van de AVG. Allereerst moet de vereniging bij de verwerking van persoonsgegevens rekening houden met de beginselen van de AVG. De huidige werkwijze is op bepaalde punten niet in lijn met deze beginselen. De vereniging moet dan ook actie ondernemen om hun werkwijze in overeenstemming hiermee te krijgen. Zo is de gegevensverwerking niet transparant en behoorlijk, omdat de betrokkenen niet voldoende worden geïnformeerd over de rechten die ze hebben. Ook is het bij de verenigingen niet duidelijk hoe lang ze de persoonsgegevens bewaren en of dit noodzakelijk is. Dit is in strijd met het beginsel van opslagberking. Ten slotte bepaalt het beginsel van integriteit en vertrouwelijkheid dat de vereniging passende maatregelen moet nemen om de persoonsgegevens te beveiligen. De huidige werkwijze van de verenigingen laat niet blijken dat er voldoende passende maatregelen zijn genomen. De verenigingen hebben de meeste gegevens op de laptops staan en de beveiliging bestaat uit een wachtwoord, maar deze kan ook gehackt worden. Ook zijn er nog gegevens die bewaard worden in kasten waar de toegang door een onbevoegde mogelijk is. Ten slotte is het van belang dat verenigingen niet alleen aan deze beginselen voldoen, maar ook kunnen aantonen dat ze hieraan voldoen (verantwoordingsplicht ofwel accountability).

Deze verantwoordingsplicht komt tot uiting in een aantal verplichtingen die een verwerkingsverantwoordelijke heeft. Allereerst moet de vereniging voldoen aan de registerplicht. Dit houdt in dat de vereniging een register moet bijhouden waarin ze een beschrijving geven van de verwerkingsactiviteiten. Op dit moment wordt dit nog niet gedaan en de vereniging zal hier dus actie moeten ondernemen. Daarnaast moet de vereniging rekening gaan houden met de rechten van de betrokkenen. De verenigingen hebben nog nooit eerder te maken gehad met een verzoek van een betrokkene en ze hebben hier dan ook geen beleid voor. Het is dus een actiepoint voor de vereniging om hier een protocol over te gaan ontwikkelen.

Ook moet de vereniging aan gaan tonen dat het een verwerkersovereenkomst heeft afgesloten met de verwerkers. De meeste verenigingen werken met Sportlink, een verwerker, maar hebben hier geen overeenkomst mee afgesloten. Het is een eis om afspraken te maken met de verwerkers en deze vast te leggen in een overeenkomst. Ook dit is een actiepoint voor de verenigingen.

Vervolgens hebben de verenigingen geen beleid gemaakt omtrent datalekken. De verenigingen hebben hier nog nooit eerder mee te maken gehad en hebben hier dan ook geen werkwijze voor. Het is wel nodig om hier een protocol over te hebben, aangezien actie binnen 72 uur is vereist wanneer dit wel gebeurt.

Ten slotte moet de vereniging rekening houden met het uitgangspunt van privacy by design & default. De vereniging dient voor de gegevensverwerking na te denken hoe de persoonsgegevens worden verwerkt en hoe er een passend veiligheidsniveau geboden kan worden. Vervolgens moeten deze beveiligingsmaatregelen als standaard worden opgenomen.

De ondersteuningsbehoefte van de verenigingen houdt voornamelijk in dat ze graag hulp willen op een praktische manier om invulling te geven aan de theorie. Ook willen ze graag voorbeelden zien van de documenten die ze hierbij nodig hebben. Daarnaast willen ze graag een stappenplan of checklist hebben waarin alleen informatie staat die voor een vereniging van toepassing is. De verenigingen willen ook graag weten op welke manier ze bewustwording over de AVG bij de overige vrijwilligers in de organisatie kunnen creëren. Ten slotte zijn er in de toekomst vragen te verwachten over bepaalde onderwerpen binnen de vereniging waar de AVG een rol speelt. Om deze reden is er aandacht besteed aan de meest voorkomende onderwerpen die op een sportvereniging van toepassing zijn.

Kortom, op een aantal gebieden dienen de verenigingen nog acties te ondernemen om te voldoen aan de eisen van de AVG. Daarnaast is het bekend geworden op welke manieren ze hierbij ondersteund kunnen worden.

5.2 De aanbevelingen

In deze paragraaf worden, op grond van de conclusies uit de vorige paragraaf, aanbevelingen gedaan aan het Team Vo om in de vorm van concrete acties die ondernomen kunnen worden om de Tilburgse sportverenigingen te kunnen ondersteunen bij het voldoen aan de eisen van de AVG.

5.2.1 Het werkdocument beschikbaar stellen

Uit de interviews met de verenigingen is naar voren gekomen dat de verenigingen behoefte hebben aan hulp bij de praktische invulling van de AVG. In het kader van het laatst genoemde is er contact geweest met Breda Actief. Zij hebben een werksessie gehouden met de verenigingen in Breda. In deze werksessie hebben de verenigingen een werkdocument ingevuld. Vanuit het Team Vo hebben twee medewerkers deze werksessie bijgewoond. Er is toen gebleken dat dit werkdocument ook geschikt is voor de Tilburgse sportverenigingen. Na overleg met Breda Actief is ervoor gekozen om het werkdocument over te nemen en hier een 'Tilburgse' variant van te maken. Het werkdocument is geanalyseerd en op enkele gebieden vereenvoudigd en voorzien van extra informatie. Ook is er een aantal voorbeelden/ hulpvragen toegevoegd om het voor de verenigingen gemakkelijker te maken. Nadat dit document klaar was, is het doorgestuurd naar een van de supportpartner advocaten voor een extra controle. Hierna wordt het document beschikbaar gesteld voor de verenigingen, echter onder voorbehoud dat de vereniging ten alle tijden zelf verantwoordelijk blijft voor het inbedden van de AVG in hun organisatie.¹⁰⁵ Het Team Vo kan de verenigingen ondersteunen door het werkdocument beschikbaar te stellen. Dit werkdocument kan ze helpen om inzichtelijk te maken welke concrete acties ze moeten ondernemen. Na het invullen van het werkdocument en uitvoering te geven aan de opdrachten is de vereniging grotendeels AVG 'proof'. Het werkdocument bestaat uit vier fasen. In elke fase moet de vereniging invullen op welke manier ze bepaalde handelingen uit gaan voeren. De eerste fase houdt in dat de vereniging een aantal onderwerpen gaat beschrijven en vastleggen, zoals het doel van de verwerking en welke bijzondere persoonsgegevens worden verwerkt. Ook de beveiligingsmaatregelen moeten worden beschreven en vastgelegd.

¹⁰⁵ Zie bijlage 5 het werkdocument

Het document bevat tevens een lijst met welke beveiligingsmaatregelen de vereniging kan nemen. Deze fase komt de resultaten van het onderzoek tegemoet, waaruit is gebleken dat de vereniging tekortschiet in de beveiliging van de persoonsgegevens. De volgende fase vraagt van de verenigingen om een overzicht te maken van de data en de verwerkingen.

Ook deze fase komt tegemoet aan het resultaat van het onderzoeken, dat stelt dat de vereniging moet voldoen aan de registerplicht. De derde fase houdt in dat de vereniging aan de slag moet met het beschrijven en vastleggen van protocollen. Zowel de rechten van betrokkenen, als het beleid omtrent datalekken komt hierin aan bod. Ook dit voldoet aan de conclusie van het onderzoek dat de verenigingen hierin nog tekortschieten, omdat ze hierin geen beleid hebben.

De laatste fase van het werkdocument vraagt van de vereniging om een lijst te maken van externe gebruikers van de persoonsgegevens en hier verwerkersovereenkomsten mee af te sluiten. Ook dit is een verplichting die voortvloeit uit de AVG. Al deze fases zijn voorzien van hulpdocumenten om bijvoorbeeld de protocollen te maken, maar ook de verwerkersovereenkomsten zijn hierin opgenomen.

Wel moet het Team duidelijk maken dat het gebruik van het werkdocument op eigen verantwoordelijkheid geschiedt van de vereniging. Dit is al vermeld op het document zelf, maar het is aanbevolen om dit nogmaals te vermelden bij uitreiking van het document.

5.2.2 Het stappenplan beschikbaar stellen

De verenigingen hebben aangegeven dat ze ook behoefte hebben aan een stappenplan. Op het internet zijn er weliswaar meerdere beschikbaar, maar de verenigingen gaven aan dat het er zoveel waren dat ze niet wisten welke ze moesten nemen. Ook waren er veel 'algemene' stappenplannen en zijn deze niet toegespitst op een vereniging. Om deze reden heeft een analyse plaatsgevonden van meerdere stappenplannen en uit deze informatie is een stappenplan ontwikkeld met enkel stappen die van toepassing zijn voor de vereniging.¹⁰⁶ Er is bijvoorbeeld voor gekozen om de stap 'aanstellen functionaris gegevensbescherming' niet op te nemen, omdat deze niet verplicht is voor een vereniging. Ook de stap 'uitvoeren van een DPIA' is uit het stappenplan gelaten, omdat ook deze voor een vereniging niet verplicht is. Door het weglaten van stappen die niet van toepassing zijn voor een vereniging is het stappenplan makkelijker te begrijpen voor een vereniging. Het voorziet hiermee ook in de vraag van de verenigingen om ze alleen te belasten met informatie die voor hen relevant is.

Het stappenplan is vooral interessant voor verenigingen om op voorhand al globaal te kunnen inzien welke stappen hun organisatie moet nemen alvorens te beginnen aan het intensievere werkdocument. Het stappenplan is dan een handig hulpmiddel om in een oogopslag te zien wat er moet gebeuren. De verenigingen hebben het gevoel, zoals ze hebben aangegeven tijdens de interviews, dat er met de AVG veel op hun afkomt. Het werkdocument kan dit gevoel versterken, omdat het nogal veel tijd vergt om dit volledig in te vullen en de opdrachten hiervan uit te voeren. Het vooraf inzien welke stappen er moeten worden genomen kan dit gevoel wegnemen. Vervolgens kunnen ze de stappen uitvoeren door aan de slag te gaan met het werkdocument.

Het stappenplan bestaat uit acht stappen:

1. Het creëren van bewustwording (deze stap bevat tevens antwoord op de vraag van de verenigingen op welke manier ze bewustwording bij de vrijwilligers kunnen creëren. In deze stap wordt namelijk geadviseerd om een awareness training te houden)
2. Overzicht maken van de verwerkingen
3. Uitwerking van de toestemming van de betrokkene
4. Beleid maken omtrent de rechten van betrokkene
5. Het opstellen van een privacyverklaring
6. Beleid maken omtrent datalekken
7. Aandacht besteden aan preventie
8. Opstellen van verwerkersovereenkomsten

¹⁰⁶ Zie bijlage 6

9. Juridische advies inwinnen bij vragen

Ook bij het aanbieden van het stappenplan is het aanbevolen om te vermelden dat het enkel een ondersteuning betreft en dat het Team Vo op geen enkele manier aansprakelijk kan worden gesteld voor het gebruik van dit stappenplan.

5.2.3 De voorbeelddocumenten beschikbaar stellen

De verenigingen hebben aangegeven dat ze ook behoefte hebben aan voorbeelddocumenten. Tijdens de interviews werd dit aangegeven en ook hebben zich een aantal verenigingen rechtstreeks bij het Team Vo gemeld met de vraag of er eventueel voorbeelden beschikbaar waren. Uit het onderzoek is gebleken dat de vereniging in ieder geval een verwerkersovereenkomst moet afsluiten met de verwerkers. Ook moeten ze een verwerkingsregister gaan bijhouden om te voldoen aan de registerplicht. Daarnaast is de privacyverklaring een invulling van de verplichtingen van de AVG.

Ook de protocollen die de vereniging op het gebied van de rechten van de betrokkene, datalekken en cameratoezicht nodig hebben zijn van belang. De verenigingen hebben op dit gebied namelijk nog geen beleid. Ook is het document 'handleiding bepaling bewaartermijnen' interessant voor de verenigingen, omdat ze op dit gebied ook vragen hebben. Het Team Vo kan de documenten zowel op aanvraag beschikbaar stellen als een tool op de website plaatsen waar de verenigingen ze zelf kunnen downloaden.

Het zijn de volgende documenten:

- Een voorbeeld verwerkersovereenkomsten¹⁰⁷
- Een voorbeeld verwerkingsregister (dit is een Excel bestand)¹⁰⁸
- Een voorbeeld privacyverklaring¹⁰⁹
- Een voorbeeld geheimhoudingsverklaring¹¹⁰
- Een voorbeeld protocol cameratoezicht¹¹¹
- Een lijst met voorbeelden van beveiligingsmaatregelen¹¹²
- Een voorbeeld protocol datalekken¹¹³
- Handleiding bepaling bewaartermijnen¹¹⁴

5.2.4 Onderwerpen opnemen in de nieuwsbrieven

Een van de manieren hoe het team Vo onderwerpen onder de aandacht brengt is via de nieuwsbrieven (Sportreport). Het is aanbevolen om de onderwerpen uit hoofdstuk drie van dit onderzoeksrapport via de nieuwsbrieven aan de verenigingen mee te delen. Het zijn namelijk onderwerpen binnen de vereniging waar de AVG een rol speelt. Deze onderwerpen zijn specifiek van toepassing op een sportvereniging. Het team kan hiermee de vragen van de verenigingen op voorhand al 'opvangen'. Door op deze manier de onderwerpen te belichten kunnen de verenigingen dus vooraf worden geïnformeerd. Met name moet er aandacht worden besteed aan de volgende onderwerpen:

- Ledenadministratie
- Wedstrijdadministratie
- Talent en topsport
- Marketing
- Beeldmateriaal

¹⁰⁷ Zie bijlage 7

¹⁰⁸ Zie fase 2 van het werkdokument

¹⁰⁹ Zie bijlage 9

¹¹⁰ Zie bijlage 10

¹¹¹ Zie bijlage 11

¹¹² Zie bijlage 12

¹¹³ Zie bijlage 13

¹¹⁴ Zie bijlage 15

5.2.5 Spreekuur advocatenkantoor

Het Team Vo kan en mag geen antwoord geven op de juridische vragen die de verenigingen stellen. Op dit moment worden de vragen door de stagiaire beantwoord en door Stefan Jansen, De Voort Advocaten, gecheckt. Er is op dit moment geen eenduidige werkwijze hoe men in de toekomst met de binnenkomende vragen moet omgaan. Het is aanbevolen om met het advocatenkantoor hier afspraken over te maken. Een van de opties is een persoonlijk vragenuurtje, maar ook een beluurtje behoort tot de mogelijkheden. Er kunnen met het advocatenkantoor afspraken worden gemaakt waarbij de verenigingen tegen een lager tarief ondersteuning kunnen krijgen.

Bij de gemeente Breda is voor deze werkwijze gekozen en ook de gemeente Tilburg kan dit hanteren. Enerzijds, wordt het op deze manier voor de verenigingen duidelijk bij wie ze met hun vragen terecht kunnen en anderzijds is het voor het advocatenkantoor en het Team Vo overzichtelijker.

5.2.6 Opstellen van FAQ

De vragen die het Team Vo binnen heeft gekregen en beantwoord zijn, kunnen gebruikt worden bij het ontwikkelen van een FAQ. De informatie kan via een tool op de website worden geplaatst. De meeste vragen zijn namelijk van toepassing op meerdere verenigingen. Op deze manier kunnen de verenigingen op voorhand de antwoorden zien op hun vragen en wordt het Team minder belast.

5.2.7 De voortgang evaluatie AVG

De Minister heeft op 18 april 2018 aangegeven dat er binnen een half jaar na indiensttreding van de AVG een aparte evaluatie zal komen over wat de impact is van de AVG voor de gehandicaptensport, topsport en kleinere sportverenigingen. Mogelijk volgen hierdoor wettelijke uitzonderingsgronden. Het is dan ook aanbevolen om deze evaluatie in de gaten te houden om de verenigingen te kunnen wijzen op de eventuele veranderingen die op hen van toepassing zijn.

De bronnenlijst

Literatuur

De Vries & Goudsmit, NJB 2016

H. de Vries & M. Goudsmit, *'Voorsorteren op de Algemene Verordening Gegevensbescherming'*, Nederlands Juristenblad 2016, afl. 22.

Dekker, Jonkman, Reus, Van Dijk & Struik 2017

S. Dekker & E. Jonkman & J. Reus & M. Van Dijk & H. Struik, *Handboek sport en privacy*, CMS Derks Star Busmann N.V 2017.

Engelfriet, Meij & Krager 2017

A. Engelfriet, L. Meij en P. Krager, *'Algemene Verordening Gegevensbescherming: Artikelsgewijs commentaar'*, Amsterdam: IUS Mentis 2017.

G-J. Zwenne & L. Mommers 2016/4

G-J. Zwenne & L. Mommers, *'De tien belangrijkste veranderingen die de algemene verordening gegevensbescherming gaat brengen (in minder dan vijfduizend woorden)'*, Tijdschrift voor Compliance, 2016/4, p 182-189.

Jansen 2017

S.J.A Jansen, *'van het NK naar het EK: van nationale privacywetgeving naar de Algemene Verordening Gegevensbescherming'*, Tijdschrift Sport en Recht 2017.

Jellinghaus & Janssen 2017

S. Jellinghaus & S. Janssen, *Themabijeenkomst Gemeente Tilburg Privacy-ontwikkelingen: 'voorbeelden in de sport'* Tilburg 2017.

Matto & Baalbergen & Marouf 2017

J. Matto & F. Baalbergen & K. Marouf, *De Algemene verordening gegevensbescherming en de gevolgen voor de organisaties: Voor een duurzame digitale samenleving*, 2017.

Schermer 2017/151

B.W. Schermer, *'Van meldplicht naar registerplicht: de registratie van verwerkingen onder de AVG'*, Computerrecht 2017, afl. 4, 2017/151.

Schermer, Hagenauw & Falot 2018

B.W. Schermer, D. Hagenauw & N. Falot, *'Handleiding Algemene verordening gegevensbescherming en Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming'*, Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid 2018.

Ministerie van Justitie en Veiligheid 2017

Ministerie van Justitie en Veiligheid, *'Anticiperen op de Algemene verordening gegevensbescherming: tien stappen voor een goede voorbereiding'*, Den Haag: april 2017.

Seine 2013

W. Seine, *Sport 2.0 en het privacyrecht*, Tijdschrift voor sport en recht 2013-02.

Van der Jagt 2012

F.c. Van der Jagt, *Als je de sport beoefent, moet je de regels kennen: privacyrechtelijke aspecten van de ledenadministratie*, Tijdschrift voor sport en recht 2012 2012-3.

Van den Eijnden, Jansen, Van den Bosch & Van de Pas

L. van den Eijnden, S. Jansen, R. van den Bosch & I. van de Pas, *'De AVG alles wat u moet weten over de verwerking van persoonsgegevens'*, Alphen aan den Rijn: Vakmedianet 2018.

Kamerstukken

Kamerstukken II 2017-2018, 34 851, nr. 3.

Kamerstuk I 2017-2018, 34851, nr. D

Algehele grondwetsherziening, eerste lezing, deel Ia Grondrechten, Tweede Kamer, 's-Gravenhage 1979.

Elektronische bronnen

Autoriteitpersoonsgegevens.nl, bezocht februari – mei 2018

- *'De AVG in een notendop'*, autoriteitpersoonsgegevens.nl, (zoek op notendop).
- *'Mag u persoonsgegevens verwerken?'* autoriteitpersoonsgegevens.nl, (zoek op persoonsgegevens verwerken).
- *'Dossier AVG, autoriteitpersoonsgegevens.nl'*, (ga naar Dossier AVG).
- *'European Data Protection Board'*, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op European Data Protection Board)
- *'Verantwoordingsplicht'*, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op verantwoordingsplicht)

Cibit.nl, bezocht februari – mei 2018

'Wat betekent verwerken', cibit.nl, (zoek op privacy)

Europadecentraal.nl, bezocht februari – mei 2018

- *'Hoe werkt de rechtstreekse werking van Europese richtlijnen?'*, europadecentraal.nl, (zoek op rechtstreekse werking).
- *'Privacy: De Algemene Verordening Gegevensbescherming'*, europadecentraal.nl, (zoek op algemene verordening gegevensbescherming).

Ictrecht.nl, bezocht februari – mei 2018

- *'Factsheet de algemene verordening gegevensbescherming wat verandert er echt'*, ictrecht.nl (de AVG wat verandert er echt).
- *'Factsheet impact van de Europese privacyverordening'*, ictrecht.nl (zoek op impact van de Europese privacyverordening).
- *'Recht op dataportabiliteit'*, ictrecht.nl, (zoek op dataportabiliteit).

I-reserve.nl, bezocht februari – mei 2018

'Wat moet ik weten over de AVG wetgeving', i-reserve.nl (zoek op beveiliging en privacy).

Knhb.nl, bezocht februari – mei 2018

'Privacyregels: waar moet een vereniging rekening mee houden', knhb.nl, (zoek op privacyregels).

Mt.nl, bezocht februari – mei 2018

'AVG voor dummies: 11 zaken die je moet weten', mt.nl, (zoek op AVG).

Privacycommission.be, bezocht februari-mei 2018

'Het beginsel van doelbinding', Privacycommission.be, (zoek op beginsel van doelbinding)

Privacy-advocaat.nl, bezocht februari – mei 2018

- *'De definties'*, (zoek op de definities).
- *'AVG'*, (zoek op de avg).

Solv.nl, bezocht februari – mei 2018

'Artikel 29 werkgroep publiceert opinie over doelbinding bij verwerking van persoonsgegevens', solv.nl (zoek op Europees recht, privacy)

Sport.nl, bezocht op februari – mei 2018

- *'Is jouw club al klaar voor de nieuwe privacywetgeving?'*, sport.nl,(zoek AVG vervolgens artikel 'is jou club al klaar voor de nieuwe privacywetgeving').
- *'privacy en sportvereniging nieuwsbrief'*, sport.nl (zoek op privacy en sportvereniging nieuwsbrief 5).
- *Aan de slag met privacy in de sportvereniging'*, sport.nl (zoek op privacy).

Sportnext.nl bezocht februari – mei 2018

'Sportverenigingen, foto's en privacy: hoe werkt het', sportnext.nl (zoek op foto's en privacy).

Wetgevingskalender.overheid.nl, bezocht februari – mei 2018

'Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming', wetgevingskalender.overheid.nl, (zoek op Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming).

Jurisprudentie

HvJ EG 5 februari 1963, C-26/62 ECLI:EU:C:1963:1 (Van Gend/Loos).

HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317 (Google/Costeja).